

Kiruna

Norska armén fick hjälp med flyktövning i bister fjällterräng av hemvärnet i Lapp-landsjägargruppen. ► 5

Ludvika

Ungdomsavdelningen blev en succe för alla parter – försvaret, föräldrar och ungdomarna själva. ► 18

Hultsfred

Er uppgift är att förmedla en känsla till musikerna, fick deltagarna i dirigentkursen lära sig. ► 22

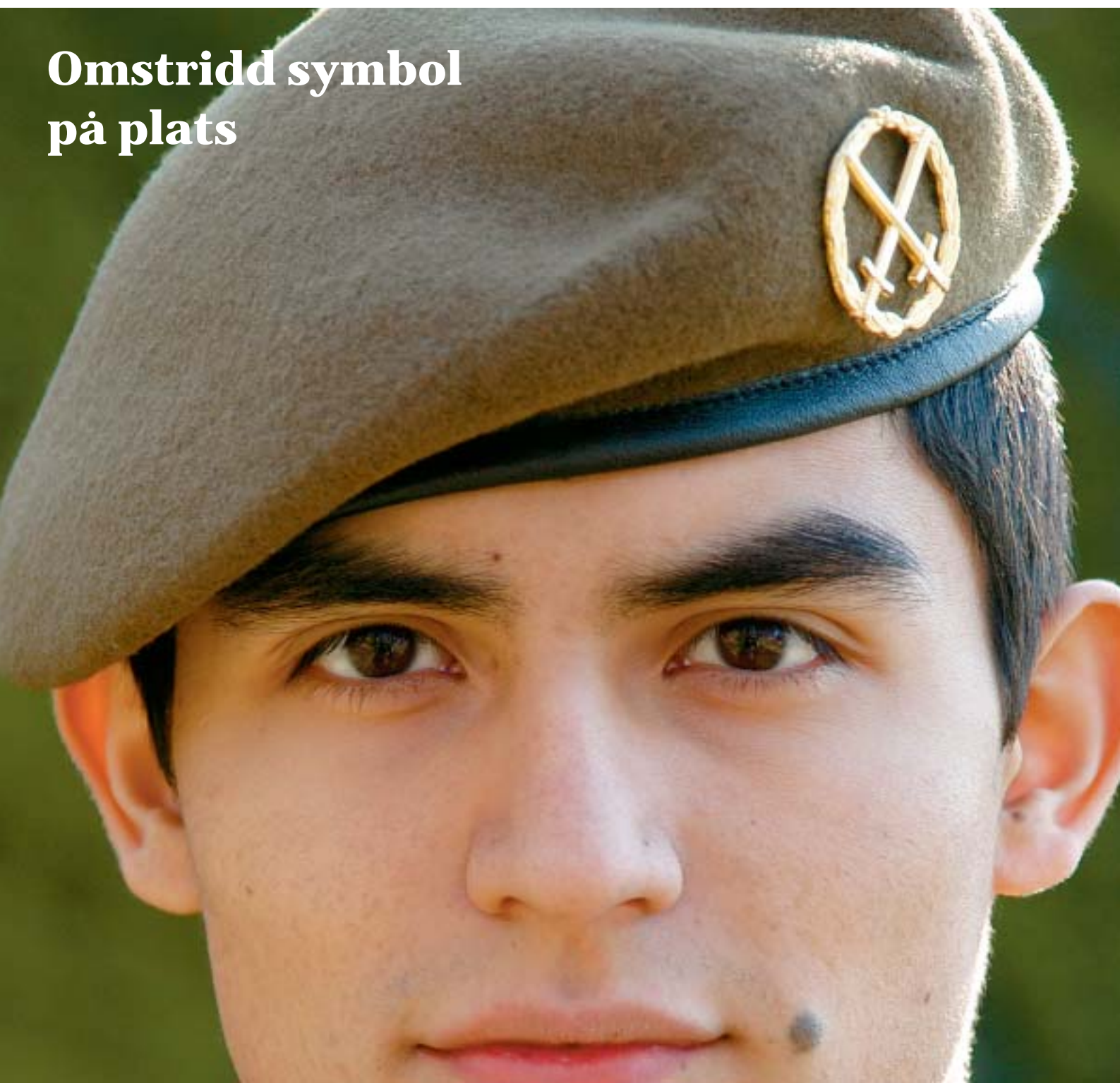
Revinge

Unga officerare får extra chans att truppföra och hemvärnet lär sig det senaste när P7-befäl leder övningar. ► 28

Hemvärnet ² 2004

**Omstridd symbol
på plats**

**Annon
Knivnet
&
Garderoben
sv/v**

**Annon
Angloteknik
sv/v**

Kalla fakta.

**Stöd via autogiro eller
Postgiro! Pg: 90 04 22-7**

Privatpersoner 200:-/år | Företag 500:-/år.
www.kvinnojouren.nu | Telefon 031-704 31 20

KVINNOJOURN
EN FRISTAD I INGENMANSLAND

**Annon
Algutsrum Glömminge
sv/v**

**Annonsera i tidningen Hemvärnet!
TS-kontrollerad upplaga
66 700 ex**

**Annon
Utvecklingscentrum i Berg
4-färg**

Hemvärn behövs på alla nivåer

Som ni säkert vet har ÖB lämnat in sin redovisning för hur Försvarsmaktens utveckling ter sig i fyra olika ekonomiska nivåer. Den politiska debatten pekar på reduktioner med tre miljarder kronor. Vilken nivå det än blir kommer försvarsbeslutet att leda till att ett antal förband läggs ned. ÖB vill ta det sista steget att lämna invasionsförsvaret och skapa en insatsorganisation med förmåga till beredskap i nuet. Han vill öka förmågan att medverka i internationella insatser med ett brett spektrum av olika stridskrafter. Han vill fortsätta utvecklingen av modern materiel för en successiv övergång till ett nätverksbaserat försvar. Han vill ha en avvägd mängd stridskrafter för att vidmakthålla en grundläggande försvarsförmåga nationellt och insatsförmåga internationellt. ÖB konstaterar att en rad andra åtgärder krävs. Dit hör ett nytt synsätt på personalförsörjningen, såväl av våra officerare som hur vi tar ut och utbildar våra värnpliktiga. ÖB föreslår att framtidens yrkesofficer ska kunna anställas på kortare tid. Följden blir att officerskåren i genomsnitt blir yngre. Vidare att våra värnpliktiga redan innan de mönstrar ska få en god försvarsinformation. Tanken är att de redan under värnpliktstiden ska välja att fortsätta i våra insatsförband med internationella uppgifter. Kontraktsskrivningen sker tidigt och gäller en längre period. Efter genomfört kontrakt utbetalas ersättning som gör det möjligt för dem att studera på högskola eller liknande under några år.

Försvarsbeslutet påverkar också hemvärnet. Den mest framträdande skillnaden är att ÖB föreslår att hemvärnets organisationsstyrka ska vara 30 000. Det en avsevärd reduktion i förhållande till föregående försvarsbeslut, då kravet var 90 000 soldater. Den nya volymen är bestämd mot bakgrund av behovet av att kunna skydda militär infrastruktur, försvara knutpunkter och övervaka ytan i olika hotbild. Kraven på hemvärnsförbanden utgår från ÖB:s tidigare beslut om hur hemvärnet ska utvecklas (Hemvärnet efter 2004) samt fastställda målsättningar för hemvärnsförbanden. Insatsplutoner, insatskompaniledningar och plutoner med särskilda uppgifter är det som efterfrågas i första hand. Denna inriktning överensstämmer med min uppfattning om ett mo-

dernt hemvärn och rimmar väl med den kurs vi just slagit in på tillsammans. En styrka om 30 000 är ett realistiskt mål som svarar emot våra möjligheter att över landet kunna personalförsörja och utbilda ett bra hemvärn med hög kvalitet. Antalet stämmer ganska väl med statistiken för hur många det är som i dag fullgör sina kontrakt helt eller delvis. Jag har argumenterat för en högre volym utifrån behovet att vidmakthålla en större bredd och större närvaro men accepterat ÖB:s avvägning.

Även hemvärnet kommer att beröras av att flera förband läggs ned liksom några av dagens militärdistriktsgrupper. Avstånden till moderna utbildningsanläggningar och skjutfält kommer att öka. Dessa förändringar blir en svår utmaning som ställer krav på bättre planering och framförhållning i övningsverksamheten. Ledningen av hemvärnet på alla nivåer måste genom saklig information motverka den besvikelse och frustration som kan uppstå.

Det som oroar mig mest är att ÖB på den lägsta ekonomiska nivån föreslår att militärdistriktsorganisationen och hemvärnet läggs ned. Min uppfattning är att även i lägre ekonomiska nivåer behövs ett välutbildat hemvärn över landet med förmåga att snabbt kunna lösa uppgifter i fred och kris samt inte minst kunna understödja samhället vid svåra olyckor.

Jag kommer i den fortsatta beredningen inför försvarsbeslutet att göra allt för att övertyga våra beslutsfattare om vikten av att vidmakthålla ett starkt och effektivt hemvärn som kan verka över ytan med korta insatstider. Vi ser en allt tydligare risk- och hotbild – inte mint terrorism. För mig är det en självklarhet att våra förband behövs för att snabbt kunna etablera bevakning, övervakning, skydda militära eller civila skyddsobjekt över ytan men också vara en resurs vid olyckor av olika dignitet.

Det bästa sättet för oss att sprida detta budskap är att vi övar med högt deltagande och ställer krav på en bra övningsverksamhet, visar oss i samhället, bjuder in beslutsfattare samt inte minst deltar i försvarsdebatten och argumenterar för försvaret och för hemvärnet.

Vi ses i terrängen!

ANDERS LINDSTRÖM
Rikshemvärnschef

FOTO: ANDERS KÄMPE

”Det som oroar mig mest är att ÖB på den lägsta ekonomiska nivån föreslår att militärdistriktsorganisationen och hemvärnet läggs ned.”

Elegi* över driftvärnet

FOTO: ANDERS KÄMPE

En epok i hemvärnets historia – driftvärnet – avslutas under 2005 om inte politikererna går emot ÖB. Den lakoniska upplysningen att driftvärnet föreslås läggas ned kommer de förmodligen knappt ens att notera när de bläddrar i de 900 sidor beslutsunderlag som Försvarsmakten lämnat in. De få parlamentariker som överhuvudtaget engagerar sig i försvaret är fullt upptagna med helt andra frågor. Dramatiken står omkring sådant som materielkontrak-

tens tvångströja, metoder för hur man blir av med tusentals anställda och problemen att få fler soldater till utlandstjänst. Allmänheten kommer att tro att alltihop handlar om förbandsdöd, eftersom de flesta journalister inte kan skilja mellan garnison och krigsorganisation, men gärna skriver lokalpatriotiskt om regementet.

Driftvärnet har de senaste åren minskat till mindre än en tiondel av vad det en gång var. Under storhetstiden på 1980-talet stod över 22 000 driftvärnssoldater beredda att skydda krigsviktiga företag och myndigheter. Deras insats kunde då ha varit starkt bidragande till Sveriges förmåga att stå emot militära angrepp.

Men styrkan är nu så liten och utspridd och den militära betydelsen så marginell att ÖB:s inställning inte överraskar. Driftvärnet var en komponent i invasionsförsvaret och ville, men kunde av formella anledningar inte förnya sig när vi övergav den gamla hotbilden.

Det är skada, för det finns också skäl som talar för att behålla och anpassa en organisation som driftvärnet, inte minst samhälls-ekonomiska. Samtidigt som järnvägarnas driftvärn fick rikshemvärnschefens brev om ÖB:s avsikter kom en förfrågan från krisberedskapsmyndigheten. Man ville veta vad banverket har för bevakningsresurser ifall någon skulle hota med att smälla av bomber på Stockholms central.

Svaret är att i dag kan inte driftvärnet agera därför att Försvarsmaktens eget regelverk förbjuder insatser vid civila objekt i fred.

Detta förhållande plus 1990-talets avregleringar och bolagiseringar av statliga verk med åtföljande krav på stora vinster är de egentliga orsakerna till att driftvärnet tynat bort.

Statsmakterna kunde redan då ha skapat regler om företagens egenskydd som blivit signalen för en modernisering av driftvärnet. I teorin är detta fortfarande möjligt – om nu bara någon tongivande riksdagsledamot lägger märke till vad som håller på att hända.

ULF IVARSSON
chefredaktör

**Dikt som uttrycker vemodsfylld längtan eller klagan i klassisk form.*
(NATIONALENCYKLOPEDIEN.)

52 000 baskrar börjar levereras under 2004.

FOTO: STEFAN LINDBERG

5 Kiruna

Under övning "Stålet" tog hemvärn ur Lapplandsjägargruppen hand om norska soldater på flykt.

9 Hemvärnsnytt

Förbanden tar över hvutbildningen och driftvärnet läggs ned. Johan Tunberger vill skjuta upp försvarsbeslutet.

18 Ungdom

Efter tre år har ungdomsavdelningen i Södra Dalarnes hvbataljon etablerat sig väl.

20 Bilden

22 Musik

En hvdiregent måste lära sig att uttrycka sin inre bild av musiken med kroppen, så att orkestern förstår.

24 Rekrytering

25 Rådet

Ring och prata hemvärn med rikshemvärnsrådet. I en minienkät får du veta vilka frågor som de anser viktigast.

32 Landet runt

34 Kultur

36 Debatt

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 2. April 2004. Årgång 64

Tidskrift
för allmänna hemvärnet
och driftvärnet

Besöksadress
Lidingövägen 28
Stockholm

Postadress
Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION
Chefredaktör och ansvarig utgivare:
Ulf Ivarsson

Tel: 08-788 97 38.

E-post: hvttidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson

Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Forsberg Grafisk form AB

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/6 nr: 150:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media

Tel: 08-10 39 20. Fax: 10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manusstopp	Utkommer
3/04	7 maj	18 juni
4/04	20 augusti	1 oktober
5-6/04	29 oktober	10 december

TS-kontrollerad upplaga 2003: 66 700 ex

ISSN: 00180351

Tryck: Color Print Sweden, 2004

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Fredligt men skarpt vid Riksgränsen

***Norska armén behövde hjälp med en flyktövning.
Det blev ytterligare ett bevis på hemvärnets förmåga.***

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

**Stridsparet
Bertil Fredriksson
och Pierre Knutsson
upptäckte den
norska patrullen.**

För över ett år sedan hörde fjärrspaningsskvadronen vid Saetermoen ur norska arméns 6:e division av sig till Lapplandsjägargruppen. Norrmännen ville genomföra en flyktövning och behövde hjälp med mottagandet på svenska sidan.

– Hemvärnet är i dag vår enda resurs i området så vi började genast planera för en förbandsövning "Stålet" – hårt och kallt – medan vi väntade på tillstånd uppifrån. Något liknande har inte hänt sedan kriget, berättar major Simon Lindh, Lapplandsjägargruppen, som fick ansvaret att förbereda övningen.

När han tänkt färdigt och placerat ut kompanistab, tre posterings och två kontaktpunkter visade det sig att de hamnade nästan exakt på samma ställen som skidlöparbataljonen valde 1940. Deras huvuduppgift var dock svårare: fördröj fiendtlig framryckning. Nu gällde IKFN-förordningen men också "samförstånd och välvilja", som överstelöjtnant Mats Forsman, chef för Lapplandsjägargruppen (G 66) uttryckte saken.

Omkring 160 soldater från Kiruna och andra orter runt om i MD-gruppens område tog sig till Katterjakk vid Torneträsk, nära den kända turistorten Riksgränsen ►

En bandvagn rekvireras av sjukvårdsgruppchefen Lena Svensson. Madeleine Schwarz sköter radion.

***”Tjugo procent av dem
som hamnar under en lavin
dör direkt.”***

helgen 16–18 januari. Vi befinner oss 150 mil från Stockholm och 50 mil från Boden.

Snabba ryck

På fredagskvällen antogs de norska patrullerna befinna sig fem kilometer från gränsen och beräknades skida över tidigt på morgonen.

Soldaterna satte i rekordfart upp tälten på kalfjället. I den mer ombonade staben

i turiststationen fick kompanicheferna brått att författa order och dra igång alla funktioner. Kirunas Eyvind Fogman fick hjälp av Bertil Lantto med ställföreträdare Kjell Köhler från Malmberget att bryta ned ett beslut i stort till order åt underställda chefer.

– Vi har övat ytövervakning tidigare, det här är mera tillämpat – fredligt men skarpt ändå, säger Eyvind Fogman.

Besökande chefer, kvartermästare, signalister, sjukvårdsbefäl, förbandsinstruktörer och plutonchefer kommer och går, det kan för en oinvigd verka rörigt, men snart har rutinerade Mats Forsman struk-

turerat och fått verksamheten att rulla på. Några stabslottor syns emellertid inte till.

– Vi har en del vakanser på frivilligsidan som vi klarar genom att utbilda hemvärnsmän. Jag är helt övertygad om att detta fungerar den dag det behövs, säger löjtnant Ulf Lindgren, Lapplandsjägargruppen. Ulf tränar och känner all stabspersonal i G 66.

Första lärospånen som signalist gjorde Sören Niva från Pajala hvvkompani. Nyfikenheten på den annorlunda uppläggningsen av ”Stålet” fick honom att åka 35 mil till övningen.

– Ja, det finns säkert enklare sätt att gö-

Här vankas det Jukkasläda, alltså renskav med väl kryddad sås. Anders Abrahamsson ingår i det väl sammanstevtsade teamet.

Radiojournalisten Aimo Linhbu från Malmberget, till höger) och gruppchefen Svante Winnikka från Pello övervakade den stundtals täta bandvagns- och skotertrafiken till och från kompanistaben.

Tidigt på morgonen ordnar Anders Abrahamsson (vid sågen) och Pekka Hiula ved till koket.

Här ska övas lavinräddning. Kamrathjälpen kan vara helt avgörande.

ra sina 20 timmar. Nu har jag lärt mig att ta emot meddelanden och skriva M-blankett. Blir det svårare väcker vi Rolf, säger Sören och pekar på Rolf Svensson, sambandsbefäl i Kiruna hvkompani och erfaren signalist från I 14.

Tyngdpunkten i Stålet var gränsövervakning. Samtidigt passade man på att förmedla lavinkunskap.

Bergsguidar och fjällräddare

– Tjugo procent av dem som hamnar under en lavin dör direkt, berättar instruktören Anders Bergwall i Kiruna hvbataljons alpina grupp. Den består av bergs-

guider och fjällräddare som värvats till hemvärnet.

– Hemvärnet är en jättebra plattform för att utveckla andra förmågor än just alpin räddning, säger gruppens chef, löjtnant Mikael Amlert.

Olika yrken

Mikael är före detta yrkesofficer som slutade vid nedläggningen av jägarregementet. Därefter lever han som mångsysslare. Han anlitas som säkerhetsexpert, inkallas som reservare, är deltidsbrandman och jobbar som färdledare.

– Vi har olika yrken men är fjällräddare

”Vår alpina grupp besitter den högsta civila och militära alpina kompetensens i landet.”

allihop och gick med som grupp i hemvärnet. Det är en bra rekryteringsmetod. Vi får ökad träning och kan förstärka när polisens resurser är slut. Det nätverk som vi får i Försvarsmakten är oslagbart. Hemvärnet vinner också. Antalet övningstimmar i kompaniet har ökat med 300 procent sen vi gick med.

– Vår alpina grupp besitter den högsta ►

Alpina gruppen är hemtam på fjället. Mikael Amlert och Anders Bergwall patrullerar på sjöarna vid gränsen.

civila och militära alpina kompetensen i landet. Det är vi som hjälper grundutbildningsförbanden med instruktörer, säger Mats Forsman.

Patrull på skoter

Aimo Linhbu från Malmberget och gruppchefen Svante Winnikka, Pello, övervakade den stundtals täta bandvagns- och skotertrafiken till och från staben. Svante lånar hyggligt nog ut sin värmejacka till tidningen när vi ska åka på patrull med alpina gruppen i den lite besvärligare terrängen norr om Riksgränsen.

Det blir en snabb färd längs småsjöarna för att leta efter eventuella färskaskidspår. Anders Bergwall och Mikael Amlert kan i strålkastarskenet från skotrarna direkt se hur gamla spåren är. Ni verkar hitta utan karta, hur är det möjligt?

– Jag har jobbat som guide och färdledare vid Riksgränsen i nio år, berättar Anders anspråkslöst när vi gör halt på sjön

Med 26 år på I 22 bakom sig var det en ren rutinsak för löjtnant Benny Åkesson att duka för stridsskjutningen.

Pajep Njuorajaure. Tystnaden omkring oss, när motorerna stängts av, är total och känns överklig.

Plattar till

Med Regina Schmocker bakom ratten tar vi oss tryggt upp till Katterjaure, där Kirunas insatspluton har ansvaret för en postering. Regina är tävlingsskytt och bilkårist från Malmberget, där sex av tjejerna utbildat sig till bandvagnsförare.

– Jag är här för att det är så väldigt roligt. Fler tjejer borde pröva, säger Regina medan hon pendlar med ratten för att platta till spåren.

Första natten ville alla åka på skidpatrull längs Katterjaures strand. Sen blev det viktigare att sova.

Inne i den spartanskt inredda fjällstugan, där plutonstaben håller till, avlöser signalisterna varandra och vid fyratiden på söndagsmorgonen drog Jan Fernström slutsatsen av radiotrafiken att två norska patruller syntts till vid sjön med det prosaiska namnet 537.

– Från Qvintus Z, lägesrapport frågas, kom. Det är kompanichefen som börjar undra om inte något hänt också vid Katterjaure. Jan ringer posteringen men inte förrän en timme senare rapporteras en patrull på norska sidan av sjön. Pierre Knutsson har med sina skarpa ögon uppfattat skenet från en lysstav. Natten blev lite kall, för Pierre låg närmast ingången. En småsak. Pierre pluggar datavetenskap i Gävle och hade åkt tåg 60 mil för att få vara med.

Lite uppmjukat

En särskild överenskommelse styr hur svenska och norska förband uppträder när de tar hand om varandra. Här var det lite uppmjukat – av praktiska skäl fick normännen behålla vapnen. Och ställ-

”Vi brukar titta soldaterna i ögonen och ge dem en godnattkram också.”

företrädande plutonchefen Kenth Kalla fick säga ”välkommen” till de norska soldaterna, när de en efter en skidade fram för att uppge namn, personnummer, förbandstillhörighet och lösen.

Polisen, som sedan tog över, hade från norska sidan fått detaljerade uppgifter om var och en, så att identiteten kunde fastställas till hundra procent i ett senare förhör.

– Det här är en ovanlig övning även för oss från Kiruna. Det är verkligen en fördel att få komma hit och jobba under realistiska former, säger chefen för insatsplutonen Bengt Lahti.

Bengt jobbade på Sri Lanka i tre år och återupptäckte skönheten i fjällvärlden efter hemkomsten. Det norrsken vi betraktar tillsammans är sällsynt praktfullt även för kirunabor.

Övar vassare än förr

Mats Forsman har anledning att vara stolt över sina hemvärnssoldater.

– Vi övar som vi gjorde på I 22-tiden, till och med lite vassare och mer komplicerat med logistiken och stridsskjutning i fjällterräng.

– Jag har varit med i hemvärnet i 37 år, men detta var något nytt. Hemvärnet utvecklas. Pekka Hiula, känd storpappa för många kullar hemvärnsungdom i Kiruna är belåten med ”Stålet”. Pekka deltog som kombinerad vaktsoldat och biträde i kokgruppen.

– Vi är lite trötta, men inget gnäll, bra laganda i kompaniet, konstaterar Håkan Lahti gruppchef i Kirunas insatspluton och en gammal bekant till tidningen sedan vår norrbottniska resa sommaren 2002.

I Kiruna verkar alla ta sina uppgifter på största allvar. En sjukvårdare som står och hänger är en okänd företeelse här.

Mitt i stabsmyllret förbereder sig sålunda sjukvårdsguppchef Lena Svensson och hennes elev Madeleine Schwarz att gå ut på kvällsron.

– Planen är att kolla allmäntillstånd, latrin, hygien, att de kan hjärt-lungräddning, att materiel finns och annat, säger Lena Svensson. Sen kommer hon på en sak till:

– Vi brukar titta soldaterna i ögonen och ge dem en godnattkram också. ■

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Förbanden tar över hvutbildningen

Hemvärnet blir kvar i alla politiskt möjliga nivåer av försvarsbeslutet. MD-cheferna rasar över att bli av med ansvaret för att leda insatser och utbilda hemvärn.

● I försvarsbeslutsalternativet minus sex miljarder läggs både militärdistrikten och hemvärnet ned, men det anses inte sannolikt att riksdagen vill skära så hårt i försvarsbudgeten. ÖB Håkan Syrén hävdar i en särskild skrivelse till regeringen att en sådan ramsänkning leder till "systemkollaps" några år bortom 2007. Intressant för hemvärnet är att redan i en oförändrad ekonomi – det så kallade grundalternativet – konstaterar ÖB att "förmågan att över ytan bevaka och skydda prioriterade totalförsvarsobjekt reduceras väsentligt."

I alla politiskt möjliga alternativ blir hemvärnet kvar, men i ÖB:s underlag bantas det till år 2008 till 30 000 man (60 bataljoner, i dag 113) med, som det heter, kraftsamling på insatshemvärnet – insatsplutoner och insatskompaniledningar. De senare organiseras för att kunna leda 3–5 insatsplutoner. Volymen har räknats fram utifrån rent militära överväganden. Högkvarteret anser att hemvärn framförallt behövs i storstäderna och andra större orter.

Nya huvudmän

Ett mindre hemvärn kräver inte så stor utbildningsorganisation och därför kan man spara minst 20 procent av kostnaderna genom att lägga ned ett militärdistrikt samt minska de i dag 29 militärdistriktsgrupperna till 22–23. Uppgifter som att leda insatser och aktivt samverka med civila myndigheter föreslås utgå.

Vilka grupper som ska läggas

ned eller slås ihop är inte avgjort. Klart är att om ÖB får som han vill ska de ska bli personalsvagare, enbart syssla med utbildning av hemvärn, kallas utbildningsavdelningar och få utbildningsförbanden, garnisonerna, som nya huvudmän.

I princip kommer dock avdelningarna att ligga kvar på samma platser som nu. ÖB talar om lokalisering vid befolkningscentra, vilka preciseras inte närmare.

Vänster hand

Cheferna i MD-organisationen är emot förändringen. De framhåller att utbildningen av hemvärn och frivilligorganisationer fungerar bättre nu än före 1 juli 2000, då försvarsområdesregementena löste uppgiften med vänster hand, och de vill inte gå tillbaka till den gamla ordningen.

Genom att ta bort vissa uppgifter kan man dra ned på staberna och spara minst lika mycket som ÖB vill (134 miljoner kronor) utan att man rör i lednings- och lydnadsförhållanden, enligt de tre generalmajorerna och MD-cheferna Björn Andersson, Bo Waldemarsson och Paul Degerlund. I ett ovanligt fränt gemensamt yttrande ställt till ÖB klagar de över att deras tidigare inlämnade remisser inte beaktats tillräckligt. Istället för att göra MD-organisationen svagare tycker de att rikshemvärnschefen med stab bör utgå och denna funktion inordnas i arméavdelningen i grundorganisationsledningen.

– När man nu stuvor om hela försvaret är det mindre begåvat

Utbildningsavdelningar. Mer samövning med övriga förband blir följden av att garnisonerna tar över utbildningen av hemvärnet.

FOTO: BERTIL ÖHRSTRAND

att röra om i det här också. Det är viktigare än någonsin att skapa en kontinuerlig förmåga i krishantering. Med remissens förslag uppnås inte detta. Det är huvudskalet till att MD-organisationen i grunden är mycket negativ, säger överste 1 Kim Åkerman, chef för Stockholmsavdelningen i Mellersta militärdistriktet.

Förmågan att leda insatser i fred och inledningen till en kris finns i MD. Ledning och resurser bör hänga ihop och hemvärnet är under delar av året det enda vi har, säger Kim Åkerman.

Öva tillsammans

Rikshemvärnschef Anders Lindström håller med om att militärdistriktet har lyckats mycket väl.

– Men det finns problem med rekryteringen och personalförsörjningen av MD-grupperna. Samtidigt går vi mot ökad insatsförmåga och då måste vi öva tillsammans med andra markstridsförband och med bra instruktörer. Detta förenklas om ansvaret flyttas till utbildningsförbanden. För att bli behandlade på samma sätt som andra enheter i insatsorganisationen är det också bra om förbanden får ansvaret.

Resultatet blir ett bättre hemvärn, säger rikshemvärnschef Anders Lindström.

Stora luckor

I rikshemvärnschefens uppdrag att utreda MD-organisationen fanns även ett alternativ med 15 000 man, som Anders Lindström valde att inte studera i detalj. Konsekvensen skulle bli att hemvärnet försvann över stora delar av Sverige. Förbanden skulle därmed inte kunna bistå samhället som hittills och luckor skulle uppstå i det nätverksbaserade försvarets sensorsystem. Personalen skulle få så långa avstånd till övningsplatserna att det blev nödvändigt att kalla till längre övningar med plikt. Enda fördelen vore att befälen blev skickligare på truppföring.

Ett dylikt elithemvärn blir inte lätt att fylla med frivillig personal eftersom den lokala rekryteringen blir allt svårare i takt med att den militära närvaron upphör. Skulle till exempel Östersunds garnison tas bort i försvarsbeslutet får man åka hundra mil från Mälardalen och norrut innan man träffar på nästa regemente.

Text: Ulf Ivarsson

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

ÖB lägger ned driftvärnet

ÖB vill avveckla driftvärnet under 2005. Organisationen har inte hängt med i utvecklingen.

● Inget driftvärn vill lägga ned sig självt men företagen är å andra sidan inte intresserade av att ta på sig arbetet och kostnaderna för en nödvändig modernisering av förbanden. Det är ÖB:s motiv för att föreslå att driftvärnet avvecklas under 2005.

På driftvärnets minuskonto står att flertalet driftvärn inte har förmåga till strid i plutons storlek, vilket krävs för hemvärnet, som driftvärnet är en del av. Några av förbanden har så lite personal att de inte klarar en bevakningsuppgift under den tid som stipuleras – drygt två veckor. Mot driftvärnet talar vidare att de personalsvaga och utspridda förbanden inte utvecklas som övriga hemvärnet. ÖB vill lyfta över kostnaderna på företagen eftersom Krisberedskapsmyndigheten, KBM, inte vill vara med om finansieringen längre och Försvarsmakten anser att den som beställer varan ska betala.

Försvarsmaktens pris för driftvärnsutbildningen är drygt fem miljoner kronor.

Driftvärnet är inte anpassat för framtiden utan organiserat för en gången tid, sammanfattar utredningen, som genomförts av Christer Wulff, tidigare avdelningschef på rikshemvärnsavdelningen, på uppdrag av rikshemvärnschefen.

Beredskapspolis

Istället för driftvärn förordar KBM att använda det allmänna hemvärnet och beredskapspoliserna under, som det uttrycks, fredstida extrema förhållanden. Dörren hålls ändå på glänt för ett nytt beslut om det militära hotet skulle växa.

Ett skäl att ha driftvärn i djupaste fred är den företagsnytta de för med sig. Det tycker utredaren är bra men är inte något som bör påverka Försvarsmaktens inställning.

Återstår bara fördröjningsstrid. Försvarsmakten vill inte ha driftvärn längre. FOTO: SVEN-ERIC SVENSSON

Banverkets ledning vill ha kvar sitt driftvärn. Det behövs som en specialkompetens för bevakning av järnvägstransporter.

– KBM tror att vi hinner anpassa oss. Javisst, om vi får förvarning och egna resurser – försvaret kan inte lösa uppgifter i vår speciella miljö. Ingen ska heller tro att vi både kan bygga upp en organisation och höja beredskapen i ett nafs, säger Anders Svenson på Banverkets beredskapssektion.

Driftvärnet kan bara användas vid en beredskapshöjning eller hemvärnslarm. På Banverket har man slagits för en lagändring så att förbanden kan sättas in även vid lägre krisnivåer.

– Jag sitter med två dokument framför mig. Det ena handlar om driftvärnets nedläggning, det andra är en förfrågan från KBM om konsekvenserna av en Madrid-händelse i Stockholm. Minst sagt motsägelsefullt. Vi är inte så naiva att vi tror det nuvarande driftvärnet är hela svaret, men det är ingen dålig utgångspunkt. Vi överväger redan andra civila lösningar, säger Anders Svensson.

Ses över seriöst

Driftvärnsbefälet Kenneth Landgren i järnvägens driftvärn fattade pennan så snart det stod klart vartåt det lutade. I ett brev

till försvarsministern hoppas han att driftvärnets framtid ses över på ett seriöst sätt. Konkret föreslår han att totalförsvarsviktiga företag åläggs att svara för sitt egenskydd. Frånvaron av en sådan regel gjorde att Vattenfall, Televerket, Sveriges Radio, Posten och andra kunde slopa sina driftvärn när de bolagiserades.

Fördröjningsstrid

En särställning har Byggnads- och reparationsberedskapens driftvärn med ÖB själv som huvudman. Den ansvariga avdelningen, strategiledningen, är emellertid en av de instanser som inte svarat på remissen.

– Ingen skugga faller över rikshemvärnschefen. Vi för ändå en fördröjningsstrid och tänker genomföra alla övningar som planerat i år, säger BRB:s driftvärnschef Göran Fahlgren som basar för 876 dvsoldater.

Äldsta driftvärnet är Kockums. Varvet är civilt, men reparerar och bygger militära skyddsobjekt. Säkerhetschef Jan Porshult:

– Jag hade hoppats på en förändring i lagstiftningen, så att driftvärnet kunde vara en mer aktiv aktör för att bevaka skyddsobjekt. Nu blir vi hänvisade till lokal polis och vaktbolag och det känns otillräckligt mot dagens förändrade hotbild.

Text: Ulf Ivarsson

Danska synder hinner ifatt

● Det danska hemvärnet har stora brister i uppföljningen av medlemmarnas utbildning och närvaro. Det skriver den danska riksrevisionen i en rapport.

Frågan är direkt kopplad till om hemvärnsmännen ska få kvittera ut vapen och förvara dem i hemmen.

I den danska dagstidningen Berlingske Tidende kommenterar hemvärnschefen generalmajor Ulf Scheiby kritiken med att det är "gamla tiders synder som nu hunnit ifatt". Han beklagar det faktum att hemvärnet inte följt försvarsledningens uppmaning från år 2001 att förbättra kontrollen.

En dansk medborgare utan genomförd värnplikt kan gå med i hemvärnet efter en 200 timmar lång utbildning. Och med minst 24 timmars utbildning per år kan hemvärnsmannen kvittera ut ett vapen. Enligt riksrevisionen har ledningen för hemvärnet inte tillräcklig uppföljning på om utbildningen genomförts, utan det var först förra året som hemvärnet systematiskt redovisat hemvärnsmännens utbildning och närvaro.

Revisionen konstaterar också att hemvärnets utgifter ligger på en konstant nivå medan medlemstalet sjunkit med sju procent sedan 1994. Enligt revisionen är antalet danska hemvärnsmän nu 59 190 mot målet 60 000 hemvärnsmän. Och insatsplutonerna, den så kallade 3000-mannastyrkan som sattes upp 1999, har fortfarande inte nått den avtalade storleken.

Magnus Forsberg

Nu ställs vi ut på Armémuseum

● Hemvärnet, numera det största insatsberedda förbandet i Försvarsmakten, har varit dåligt representerat i Armémuseums utställningar. Till midsommar kommer både hemvärnet och dess avtalsorganisationer att exponeras i en smärre utställning på plan 2.

Sörmländska hundar med kvalitet

● Södermanlandsgruppen har som första MD-grupp infört krav på kvalitetssäkring av samtliga bevakningshundsekipage genom funktionskontroller. Chefen Södermanlandsgruppen, överstelöjtnant Karl-Arne Ahlqvist har beslutat på förslag från hundtjänstansvariga och tjänstehundssektorn i Sörmland att samtliga hundekipage ska genomföra två funktionskontroller per år. Är nivån låg vid bägge tillfällena ska diskussion föras om ekipagets fortsatta medverkan i förbandet.

– Jag tror att beslutet kommer att få många positiva effekter. Först och främst att vi i Södermanlandsgruppen satsar på kvalitet före kvantitet, har bra och dugliga hundekipage i förbanden men också att de engagerade och duktiga hundekipagen ska känna att deras kunskaper

Påhittiga. Karl-Arne Ahlqvist och Carin Asp Stenborg har goda idéer för hur man får upp kvaliteten på hundekipagen.

per värderas högt, säger Karl-Arne Ahlqvist och fortsätter:

– På kort sikt hoppas vi att de ekipage som håller en alltför låg nivå kommer igen med sin träning eller söker sig till annan verksamhet. På lite längre sikt hoppas vi attrahera ekipage

med hög ambition att söka sig till hemvärnet och Södermanlandsgruppen. Sammantaget kommer det att medföra att rätt personer och hundar rekryteras. Omsättningen på ekipage minskar och vi kommer att få en hög och jämn nivå på samtliga

hundekipage i Södermanlandsgruppen säger en förhoppningsfull Karl-Arne Ahlqvist.

I Sörmland övar bevakningsekipagen både med insatsplutonerna och egna förband. Instruktorer tas in utifrån för att förfinas träningsmetoder, ekipage men även egna instruktörer.

– Främst har vi använt militärpolisjägarna från Livgardet som instruktörer för bevakningsekipagen, säger Carin Asp Stenborg som är utbildningsintendent på Södermanlandsgruppen.

Årliga revisioner i personallistorna har gett en mycket bra bas med aktiva hundförare där 80 procent uppfyller sina kontrakt.

– En glädjande hög andel säger Carin Asp Stenborg som ser fram emot ytterligare ett framgångsrikt år 2004 för bevakningsekipagen i Södermanlandsgruppen.

Text & foto: Bo Eriksson

Två miljoner till trivselen

● Varje år ger rikshemvärnsrådet en obetydlig och hittills föga känd summa pengar till vart och ett av militärdistriktsgruppråden. I år har rådet beslutat om betydligt större bidrag. Nästan två miljoner kronor delas ut. Västerbottensgrupps råd får mest, 120 000 kronor, tätt följt av Södra skånska gruppen och Livgrenadjärgruppen (Östergötland) som vardera kvitterar ut 110 000 kronor. Medlen ska användas till "förbands- och personalvårdande samt trivselhöjande (motsvarande) åtgärder". Fördelningen styrs av hur många hemvärns-soldaterna är och deras kontraktsuppfyllnad.

Svarta siffror

● Vinsten i rikshemvärnsrådets bokslut för år 2003 blir 800 000 kronor.

Hemvärnet förstärker vid katastrof

● Den katastrofberedskap som finns samlad på på Södersjukhuset i Stockholm vid den underjordiska avdelningen DEMC har faktiskt motsvarigheter även ute i landet. DEMC står för Disaster and Emergency Medical Center eller på svenska Akut- och Katastrofmedicinskt Centrum.

Denna unika bergrumsanläggning har flerfaldiga funktioner: I fredstid är den ett utbildningscentra för akut- och katastrofmedicin med saneringstekniska resurser vid kemiska olyckor. I krigstid fungerar den som skyddsrum (har skydd bland annat för B- och C-stridsmedel) eller en sjukvårdsresurs med drygt hundra bäddar. Men hur är motsvarande resurser för sanering organiserade i landet i övrigt?

Principen vid kemiska olyckor eller terroristangrepp med främmande ämnen är att saneringen ska göras på skadeplatsen eller i anknytning till akutintaget till

Kommunikationsproblem. Det finns 5 000 dräkter inom räddningstjänsten av detta slag. Det är dock svårt att kommunicera med denna hjälmkonstruktion.

sjukhuset. Det finns bara tre sjukhus i landet som har saneringsresurser vid akutintaget och

det är DEMC och sjukhusen i Ystad och Gävle. Därför finns det mobila enheter som har samma utrustning. Dessa kan ställas upp antingen på skadeplatsen eller i anslutning till läkarcentraler och sjukhusen. Ansvar är kommunalt och de hemvärnsbefäl som vill veta mer, ska kontakta den kommunala beredskapssamordnaren eller chefen för räddningstjänsten. För närvarande planerar Räddningsverket regionala utbildningar under 2004 med berörda på 35 platser i landet.

Enhetschef Per-Åke Kristensson på Räddningsverket i Karlstad:

– Jag ser hemvärnsförbanden som en klar resurs för att förstärka räddningstjänsten och polisen, inte för saneringsarbete, men för vakthållning, samband, trafikdirigering och utspisning.

Text & foto: Hanseman Calås

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

"Skjut upp försvarsbeslutet"

Underlaget från ÖB är så skakigt att försvarsbeslutet bör skjutas upp, anser säkerhetspolitiske forskaren Johan Tunberger.

● Tidskriften Hemvärnet träffar Tunberger strax efter att han och hans medarbetare vid FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut, gett ut del två av den uppmärksammade studien "Strategi för det oväntade".

– Jag har genom mina sagesmän förstått att underlaget till och med är sämre än inför försvarsbeslutet 2000. Håkan Syrén har antytt detsamma. Det blir ett skott i mörkret om riksdagen går vidare med detta, man kommer inte att veta vad beslutet innebär, säger Johan Tunberger.

Enligt Johan Tunberger vore det bättre att riksdagen i höst för det första tar principbeslut om att omförhandla kontrakten med försvarsindustrin och för det andra bestämmer hur svaret ska personalförsörjas.

– Politikerna måste våga slakta heliga kor. Vi utbildar för många värnpliktiga halvdant och internationell tjänst är frivillig. Soldaterna krigsplaceras inte ens. Det är kränkande för den enskilde och kapitalförstöring för samhället.

– Om man fattar dessa två avgörande beslut kan man rekonstruera försvaret – om inte blir läget hopplöst.

Alla känner alla

De dyra materielkontrakten lamslår utvecklingen, därför måste planeringsprocessen göras mer flexibel, menar Johan Tunberger. Men han är inte särskilt optimistisk om möjligheterna. Det finns en mjukighet i det militärindustriella komplexet där alla känner alla och frågan är om statsmakterna vågar sätta hårt mot hårt mot industrin. Traditionen att låsa fast vid långvariga projekt vars kostnader hela tiden ökar är stark. Försvaret får aldrig råd med de kringinvesteringar som krävs för att materielen ska bli operativt användbar.

– JAS är ju ett bra flygplan, men

Meningslöst. Slagord som "smalare men vassare" och "från invasionsförsvaret till insatsförsvaret" förlorar sin mening om det inte finns operativt användbara förband, säger Johan Tunberger.

vapen och motmedel fattas, så det blir obalans. Vapensystemet slutförs inte på grund av att pengarna tar slut. Följsamheten mot industrin är tydlig. Viggen hade tio år kvar men ersattes med JAS för att hålla industrin igång.

Det kan gå lika illa för det nätverksbaserade försvaret, NBF. Konceptet är etablerat, men FOI-forskarna varnar för svenska sårbarheter som inte fungerar i internationella operationer.

– Vi tror också på att införa tekniken stegvis, den bör växa in i försvaret, inte inriktas mot en fix och färdig lösning om tio år eller mer. Det är smartare att skugga stormakterna och kassera in deras tekniska landvinningar än att försöka leda utvecklingen.

Ingen verklighetskontakt
Ett nytt strategiskt tänkande behövs – med det menas hur man kan använda försvaret för att stödja säkerhetspolitiken.

Lite tillspetsat hävdar Johan Tunberger att Försvarsmakten inte har någon verksamhetsidé – förutom ett antal slagord med en halveringstid på sex månader. Hans grupp formulerar därför på uppdrag av försvarsdepartementet en vision som utgår från två strategiska principer. Den första är att åstadkomma stabilitet här hemma, så att det

inte uppstår något "säkerhetspolitiskt underskott" i norra Europa. Den andra är att i vårt eget intresse delta i den europeiska gemensamma krishanteringen.

– Vår bonus är att deras solidaritet mot oss ökar om vi skulle råka illa ut. Strategierna är alltså nära kopplade till varandra och båda förutsätter att det finns en kärna av operativt fungerande förband.

Inga luckor i utbildning, vapen, samträning eller tillgänglighet kan accepteras, säger Johan Tunberger.

Kärnförsvaret

FOI-gruppens idé är alltså ett kärnförsvaret med hög internationell klass, hög beredskap och "lagom" avancerad teknik. Därtill behövs en förmåga att bevakna över ytan och här kommer hemvärnet in. Är angreppspunkterna försvarade tvingas motståndaren nämligen klumpa ihop sina styrkor, som då blir lättare att bekämpa. Med en taktisk term begränsar man hans handlingsfrihet.

– Det vore att kasta pengar i sjön att använda försvarsbudgeten till enbart teknik och elitförband. Jag har ännu inte förstått hur man från areostater (luftballong med sensorer) ska kunna upptäcka sabotage mot kraftled-

ningarna från Norrland. Mycket av det som talas om i "slagordsförsvaret" (DBA, NBF, RMA etcetera) är i grunden avsett för krigsföring mellan tekniskt högtstående makter. Vi har en mer diffus situation och kommer inte ens med anslagsökningar att kunna få tillbaka det heltäckande, mångsidiga försvaret vi hade på 1960-talet, menar Johan Tunberger.

Tänkvärt är att en av de viktigaste insatserna brittiska Special Air Service gjorde på Nordirland var att från vindfönster observera gatubilden och lära sig att känna igen små, men betydelsefulla förändringar – alltså exempel på en uppgift som svenska hemvärnet borde vara ännu bättre på med sin lokalkännedom, säger Johan Tunberger, som är gammal underrättelseman.

Planeringselände

Det går att ordna ett svenskt försvaret för den budget som gäller även efter försvarsbeslutet. Fast då måste man sluta tänka i termer av kalla kriget, satsa på användbara förband, kapa i den byråkratiska överbyggnaden samt sluta med planeringseländet. Med planeringselände menar Johan Tunberger den utdragna process som börjar med att något militärt särintresse önskar sig ett nytt materielprojekt, studier och prov genomförs och pengar binds upp. Till detta kommer en annan faktor som måste åtgärdas:

– Försvarsmakten verkar konstitutionellt oförmögen att hantera neddragningar, man skapar mer och mer en kulliss. Gongongen, alltså Sovjetsystemets upplösning, räddade oss en tid, nu gäller att tänka i grunden nytt för att bevara åtminstone något av försvarseffekten.

Text & Foto:
Ulf Ivarsson

Vapen i malpåse

● Vapenmuseet i Eskilstuna, som vi berättade om i förra numret, har ändrat sina öppettider. Under 2004 har museet stängt med undantag för förbokade grupper lördagar och söndagar. Det är ekonomin som tvingar till denna malpåse. En flyttning till större lokaler är också förestående enligt intendenten Elisabeth Lagvik.

VU tar ekonomin

● Allt frågor som rör ekonomin i rikshemvärnsrådet samt arbetsgivaransvaret för anställd personal hamnar på verkställande utskottets bord. Dock ska hela rådet godkänna budgeten och skriva under årsredovisningen. Det blir följden av ett beslut vid senaste sammanträdet. Gränsdragningen mellan rådet och VU är därmed avgjord. På tinget kritiserades VU för att ha tagit sig för stort mandat.

NBC-befäl lockas till hemvärnet

● Med hjälp av adresser från skyddsskolan letar nu militär-distriktsgrupperna efter skyddstekniker som kan placeras in i hvbataljonsstaberna som NBC-befäl. Även elever vid Skydds ska ges fortlöpande information om möjligheten att gå med som extra hemvärnsmän. Som motrot framhålls att den enskilde får direkt nytta av sina kunskaper från skyddsskolan. Tjänsten i hemvärnet gör också att kunskaperna hålls vid liv, vilket är meriterande för internationell tjänst.

Wulff utvecklar

● Christer Wulff, tidigare sekreterare i rådet, är anställd av Försvarsmakten på 25 procents arbetstid för att "utveckla medinflytandet och dess regelverk" och som redaktör för nya hemvärnshandboken.

Försvaret bryter med slentriansupandet

En före detta narkotikaberoende människa som vill bli hemvärnskapten chockade deltagarna på HvSS drogkurs.

● Deltagarna i utbildningsveckan om droger på Hemvärnets stridsskola fick sig en präktig överraskning. Den till synes väl-etablerade kurskamraten avslöjade efter någon dag att han knarkat bort 15 år av sitt liv men nu siktade på att bli kapten i hemvärnet!

Det var inga roliga interiörer i missbrukarens vardag som Esbjörn Westman, i dag sjuksköterska och socialarbetare, förmedlade.

I hans fall började missbruket med lugnande medicin mot magont. Medicinen visade sig vara vanebildande och ledde in i ett mer än decennielångt helvete. Familj och jobb – väg- och vattenbyggnadsingenjör – försvann och hela tillvaron förvandlades till en kamp för att få tag i narkotika. För de flesta som hamnat i tungt beroende slutar livet i misär, institution och för tidig död. Esbjörn lyckades med hjälp av en förstående överskötare på Sätters sjukhus bryta sig ur den onda cirkeln, som även innehåller svåra tillstånd som delirium och psykos.

Dennes idé var halsbrytande, men fungerade – att låta Esbjörn praktisera som skötare. Bakslag förekom, men vägen tillbaka till ett normalt liv hade påbörjats.

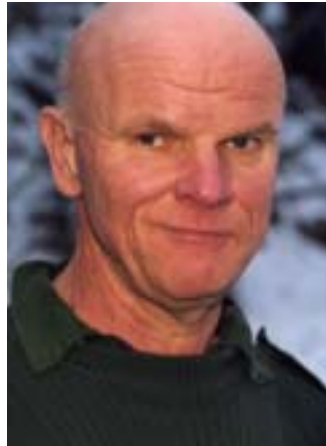
– Jag skulle egentligen inte alls stått här, får en annorlunda människa vara med i hemvärnet, sa Esbjörn till de häpnadslagna deltagarna.

I dag karaktäriserar han sig själv som mycket envis, tämligen strukturerad, tankspridd, känslomänniska och stor humanist.

Vill inte ha ogjort

Sjutton år har gått sedan Esbjörn slutade knarka, ändå övermannas han fortfarande av rörelse och gråter öppet när han berättar om eländet.

– Jag skulle dock inte vilja ha detta ogjort, erfarenheterna har gett mig ett enormt livskapital.

Ond cirkel bruten. Esbjörn Westman bjöd på en total överraskning när han berättade om sitt gamla liv som missbrukare.

Utan det skulle jag inte kunna hålla på med det jag gör nu – hjälpa ungdomar i riskzonen.

Esbjörn sticker inte under stol med att hemvärnet är en del av hans rehabilitering. Hans förre kompanichef var tveksam men nu avverkar Esbjörn kurser på HvSS i rask takt och siktar på att bli stf kompanichef.

Jag baxnade

Kursen handlade alltså om vad man som befäl i hemvärnet kan och bör göra om man befärs att någon är missbrukare. Upp emot tjugo procent av alla män får någon gång problem med alkohol, så hemvärnet går inte fritt.

– Esbjörns berättelse sög luften ur mig direkt. Jag baxnade över den känsliga inledningen och tänkte: vad är det karln står och säger, är detta ett spel, säger Magnus Eriksson, kompanikvartermästare i 22 skärgårdshvkompaniet.

Nästa gång jag stöter på problemet kommer jag lättare att se personen bakom ärendet. Det var en nyttig upplevelse att möta en livslevande människa med den här bakgrunden.

Att Esbjörn Westman vill ha flera sådana här uppdrag åt

hemvärnet gör han ingen hemlighet av.

Arv av supande

Alla vet att det fanns ett arv av slentrianmässigt supande i armen.

– I mitt gamla kompani var det tradition att dricka öl så snart tältet var rest, sa en deltagare.

– Tio procent av reggubbarna ryckte in asfulla, berättade major Tommy Lacandler, lärare på HvSS.

Ett par deltagare vittnade om att det på 1980-talet förekom en hel del drickande på hemvärnsstämman och att det inte var någon idé att ha föreläsningar på söndagarna. Numera är alkoholen borta från övningar och kurser, men kvar på middagar och särskilt då högre chefer är med.

I Försvarsmakten gäller nolltolerans. Därför är det viktigt att begränsa volymen. Regeln är att vid representation kunna bjuda på vin, men även alkoholfria alternativ, men inte sprit, berättar Per-Erik Gyllestad på personalavdelningen i högkvarteret.

En alkoholist kan hålla på länge utan att omgivningen märker något. Det är med andra ord inte så lätt för befäl i hemvärnet, som träffar sina soldater relativt sällan.

Per-Erik Gyllestad rekommenderar därför en kontakt med arbetsgivaren i misstänkta fall.

I det här sammanhanget ser vi er inte som anställda. Det är era ordinarie arbetsgivare som är ansvariga för eventuell rehabilitering.

Hemvärnspersonalen går inte FM:s drogutbildning "Prime for life", men ett sätt att arbeta förbyggande är att militärdistriktsgruppchefen ser till att FM:s drogpolicy arbetas in i bataljonsordrarna, så att man vet om det till exempel är grönt för alkohol vid jullunchen.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Brahvo låter goda exempel smitta av sig

Nu ska hemvärnet och avtalsorganisationerna gå i familjeterapi.

● Arbetsgruppen för en bra hemvärnsorganisation, Brahvo, har fått en svår läxa av stabschefen vid rikshemvärnsavdelningen Thomas Johansson: Ta fram en metod som gör det möjligt att mäta och jämföra alla faktorer som påverkar relationen! Syfte: att få fram ett verktyg för så kallad benchmarking – på svenska att låta de goda exemplen smitta av sig.

– Allt är inte dåligt, det finns många kompanier där personal av olika kategorier samarbetar på ett fantastiskt sätt, men också exempel på motsatsen och det är det vi ska ändra på, säger Thomas Johansson.

Bravo bildades i höstas och har under våren börjat lösa skarpa uppgifter. I arbetet finns alla avtalsorganisationer med liksom ett urval av bataljons- och kompanichefer i hemvärnet.

Attitydproblem

Gnisslet mellan organisationerna beror dels på dålig uppfyllnad, dels på attitydproblem. Det hela har på många håll blivit något av en ond cirkel. Till synes eviga luckor i avtalsleden gör ju inte hemvärnscheferna vänliga- re stämde mot organisationerna. Ibland uppstår rena personmotsättningar.

På central nivå och i Brahvo är dock alla överens: problemen kan och ska lösas.

– Men det räcker inte att vi ger order om att alla ska vara glada. I försvaret är vi experter på visioner, målbilder och grundsynen, fattar våra beslut i stort och tror sedan att det ska hända något. Det här handlar om att hitta mätbara fakta som kan ligga till grund för konkreta åtgärder, säger Thomas Johansson.

Till midsommar, senast till 1 september, ska ett förslag till mätmetod finnas.

Exakt hur arbetet ska gå till är gruppens eget ansvar men pro-

Ändring. Det räcker inte att ge order om att alla ska vara glada, säger Thomas Johansson, stabschef vid rikshemvärnsavdelningen.

FOTO: ANDERS KÄMPE

cessen startar med att inventera problemen – det kan ske i form av enkäter och en kungstanke är

att göra detta på stor bredd i organisationen för att inte missa något.

Utbildningschef Rune Svensk på Frivilliga radioorganisationen är sammankallande i projektgruppen, som kallar sig Brahvo Bravissimo:

– Det här är inte lätt. Inte ens hårda data är pålitliga alla gånger. Vårt mål är att skapa ett slags frivilligindex i stil med kreditbetyg för länder och företag.

Thomas Johansson håller med:

– Uppgiften är komplicerad, det medges. Men man kommer ingenstans genom att skicka ut blanketter med frågan "tycker du det är kul i hemvärnet". Man måste gå mycket djupare för att identifiera de mjuka faktorerna, och sen ska svaren kunna översättas i siffror – verbala termer är obrukbara när man lyfter undersökningen till riksnivå, säger Thomas Johansson.

– En orsak till att vissa hemvärnsbefäl får dåliga vibbar av avtalspersonalen kan vara att de aldrig truppför hela kompanier. Därför upptäcker de inte hur beroende förbandet är av att alla delar fungerar, säger Thomas Johansson.

Text: Ulf Ivarsson

Betala 3 200 kronor för ont i fötterna

● Nijmegenmarschen går i år 20 till 23 juli, 2004 (3:e veckan i juli). CFB samordnar det svenska militära deltagandet. Man ska ha anknytning till Försvarsmakten eller någon frivillig försvarsorganisation och vara minst 18 år. Kostnaden för deltagande i Svenska Nijmegenkontingenten 2004 är 1800 kronor. Därutöver tillkommer resan till och från Nijmegen. Kontingenten anordnar busstransporter som kommer att kosta cirka 1400 kronor.

Är du intresserad av denna utmaning och folkfest? Sista anmälningsdag är den 23 april. Mer information på kontingentens hem-sida: www.fbu.se/nijmegen

FOT(O)MODELL: GABRIEL LINDBERG

Nytt resmål

● En planerad rådsresa till Baltikum i maj blir inte av. Då det är Försvarsmakten som står för fiolerna och obudgeterade utlandsresor inte längre accepteras har målet ändrats till Göteborg.

Ny webbplats för förbanden

● Nu lanserar rikshemvärnsrådet (som huvudman) en ny webbplats eller portal för alla hemvärnsbataljoner och hemvärnsmusikkårer som vill synas på nätet.

För att åstadkomma ett gemensamt uppträdande på nätet och skapa en informations- och rekryteringskanal direkt från och till förbanden och musikkårerna har denna nya möjlighet tagits fram. Det är MD N som på uppdrag av riks-

hemvärnsavdelningen gjort arbetet.

Syftet har varit att göra en enkel och billig men praktisk och effektiv lösning så att vi slipper se ut "som bofinken". Den som kan skriva ett e-brev på nätet ska också kunna sköta den nya sidan.

Medinflytandefrågorna kommer att få stor plats på sajten liksom rekrytering.

Hela upplägget kommer i detalj att presenteras i nr 3 av tid-

ningen Hemvärnet men också, under april, läggas ut på nätet.

www.hemvarnet.se blir adressen och varje godkänd enhet får ett eget underkonto och egen adress. Kompanier och plutoner sorterar under respektive bataljon.

Ni som planerar att starta eget på nätet bör alltså avvakta en tid tills alla detaljer är klara och MD/MD-grupper fått information.

Sune Ullestad

FOTO: STEFAN LINDBERG

Baskerlöfte från Kina

● Den kinesiske tillverkaren har lovat leverera 52 000 hemvärnsbaskrar i år och Försvarets materielverk tillhörande armémärke m 02. Det hemvärnsmärke som står i uniformsreglementet gäller inte. Märket tillverkas överhuvudtaget inte i väntan på beslut i namnfrågan. Det är inte säkert att alla hinner få sina nya huvudbonader i år. Baskern ska bäras av all personal till fältuniform och m 87 enligt följande: Vid enskilt uppträdande bärs basker eller fältmössa efter eget val. Vid uppträdande i förband bestämmer chefen. Vid stridsövning bärs hjälm, vid högvakt hjälm eller basker enligt vaktchefens bestämmande.

Jan Frank död

● Före chefen för Norra militärdistriktet, Jan Frank, har avlidit efter en tids sjukdom. Jan Frank var känd som en öppen, glad och engagerad människa. En omtyckt chef som med pon-dus och glimten i ögat mötte personalen. Han blev 56 år.

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Sämre militär krishjälp

Men KBM tror på fler frivilliga vid svåra påfrestningar

● Istället för "krig" måste utgångspunkten för civilförsvarets planering vara "allvarliga kriser i fred". Det skriver Krisberedskapsmyndigheten (KBM) i sitt underlag till årets viktiga försvarsbeslut.

KBM tar inte ställning till vem som bör göra vad, men antyder det kommande behovet av stöd till det civila samhället. Rapporten är särskilt intressant för frivilligförsvaret då den föreslår neddragningar av insatserna i nuvarande civilförsvaret.

Sämre krisberedskap
Myndigheten varnar också för att staten, kommuner och landsting i framtiden inte kan räkna med att nyttja försvarets utrustning på samma sätt som i dag. Försvarets personal kommer att minska i antal och gå mot ett specialiserat insatsförsvaret. Den omedelbara tillgången på transport- och sjukvårdsresurser, mobila elverk och annan utrustning som kan vara till det civila samhällets nytta i en kris blir sämre.

Kompetens till nytta
KBM föreslår också att kommuner och landsting bör se över hur de kan använda frivilliga resurser mer än tidigare. Det har visat sig, menar KBM, att det bland främst försvarets frivilliga

finns kompetens som kan vara till nytta vid svåra påfrestningar för samhället.

För frivilligförsvarets del poängterar KBM att viss utrustning kan ha en avgörande betydelse. Som exempel nämns behovet av framkomlighet i svår terräng, sambandssystem, sjukvårds-kompetens, förlägnings- och utspisningskapacitet – det vill säga de förmågor och kompetenser som i dag finns inom frivilligförsvaret.

Men eftersom försvarets framtid är höjld i dunkel föreslår KBM en ny utredning om dessa förmågor under våren 2005.

Tas över av civila
Krisberedskapsmyndigheten frågar om militära resurser – avsedda för krig – kan användas för fredstida situationer. Som exempel är Försvarmakten en avgörande resurs för NBC-hot (nukleära, biologiska och kemiska ämnen). Frågan om att sätta upp en nationell insatsstyrka inom NBC-området har utretts tidigare. Man kom fram till att i ett akut skede, till exempel en omfattande giftolycka eller terrorattentat av NBC-karaktär, var det endast de lokala insatserna som skulle kunna möta hotet inom en rimlig tid.

KBM föreslår att i takt med att

försvarets NBC-resurser avvecklas bör dessa resurser tas över av civila myndigheter. Enheter för ammunitions- och sprängämnesröjning kan också vara ett behov för framtiden.

Fortsatt utredning

KBM menar också att det inte finns något behov av att utbilda frivilliga till det civila försvaret. Resurserna bör därför läggas på de åtgärder som inte hinner vidtas under den tioåriga återhämtningsperiod som Försvarsberedningen föreslagit, och att inga pengar läggs på frivilligförsvarets bidrag till civilförsvaret från år 2007. Om KBM:s förslag går igenom kommer det att drabba de frivilliga försvarsorganisationer som har rekryterings- och utbildningsuppdrag till det civila försvaret.

Terrordåden den 11 september 2001 väckte frågan om Sverige skulle kunna använda militära resurser för terrorbekämpning. I sin rapport utesluter inte Krisberedskapsmyndigheten att militär personal kan kompletteringsutbildas för sådana uppgifter, finansierade av KBM. Men myndigheten nämner varken typ av förband eller organisation för detta, utan föreslår fortsatt utredning.

Magnus Forsberg

Grovjobbet skildras i ny tidning

● Med en upplaga på 160 000 är den nya tidningen "Insats&Försvaret" den största satsning som försvaret någonsin gjort på mediaområdet. Insats&Försvaret distribueras till personal och värnpliktiga – i det senare fallet upp till sex år efter muck. Även bataljons- och kompanichefer i hemvärnet står på sändlistan. "Vår ambition är att beskriva försvarets uppgifter och att göra det längst ut på linan, där grovjobbet görs", skriver chefredaktör Ulf Pettersson. Med den

programförklaringen bör vi ha många spännande nummer framför oss, sex om året.

Lycka till!

Plis är medgörligare

● Pliktverkets dator bryr sig inte om regeln om att det ska vara minst sex timmars sammanhängande tjänst för att dagersättning ska utgå. Datorn räknar helt enkelt ihop alla rapporterade timmar och dividerar med sex, varpå pengarna betalas ut.

Plis-maskinen gör precis det som Blekinge hemvärn motiverade om men tinget sa nej till.

Skyttevecka i Skövde

● Svensk skyttevecka blir det i Skövde 19–24 juli. Tävlingarna står öppna för skyttar från hemvärnet.

Både fältskjutning och ban-skjutning med Ak 4 och k-pist.

Information om tider och boende på www.rskytte.com och information om skjutprogrammet via mejl: ingo.b.gustavsson@skovde.mail.telia.com

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

ÖB pressad av nya krav

Försvarets resurser räcker inte för nya internationella uppgifter samtidigt som materielkontrakten ska betalas. Håkan Syrén begär hjälp.

● EU:s nya så kallade stridsgrupper där Sverige väntas delta tänjer försvarets resurser till bristningsgränsen. Trots detta fullföljer ÖB politikernas direktiv om att utreda en minskning av anslaget med tre miljarder kronor. I realiteten är det en nivå som ligger 5–6 miljarder under tidigare försvarsbeslut och medför ännu en halvering av armén.

– Mitt svar är 100-procentigt lojalt, men jag pekar också på några frågor som måste förändras i grunden, sa Håkan Syrén vid en pressresa till arméns slutövning "Dubbeleken" lördagen den 20 mars.

Omförhandlas

I en så kallad hemställan som Håkan Syrén bifogat sitt underlag till höstens försvarsbeslut pekar han på svårigheten att med nuvarande frivilliga system få soldater och officerare till utlandstjänst.

– Efterfrågan på förband från FN, EU och Nato är långt större än vad vi kan prestera.

Syrén anser också att kontrakten med försvarsindustrin måste omförhandlas. Annars finns inget utrymme för materiell förnyelse och utvecklingen av det nätverksbaserade försvaret hotas. De fasta kostnaderna för utbildningen är också för stora.

Håkan Syrén utspisas. Hemvärnets Ann-Christin Oddshammar serverar korpralsgryta åt ÖB under övningen "Dubbeleken".

FOTO: BERTIL ÖHSTRAND

– Jag har aktiva dialoger med industrin och arbetsgivarverket. Försvarsmakten klarar inte detta på egen hand, vi måste ha stöd och hjälp.

"Dubbeleken"

Enligt Syrén kommer ett nytt bearbetat förslag från militärledningen i månadsskiftet april-maj.

– Min ambition är att få in en del av ändringarna i försvarspropositionen.

Övningen Dubbeleken inspekterades av en stor grupp journalister som flögs ner till Malmö för att se hur strid i bebyggelse

går till. Både mekaniserade förband, ingenjörsförband och luftvärn deltog – totalt 1200 soldater.

Ett hemvärnsinsatskompani ur Södra skånska gruppen under befäl av Anders Oddshammar säkrade inledningsvis platser för broslagning och fordonsavlämning och stod sedan för en del av underhållet och logistiken. Journalisterna fick åka pansarbandvagn 302 och följa striderna på nära håll.

Mer upplysning

Med detta besök ville Håkan Syrén motverka den negativa

publicitet som försvaret fått i media under det senaste året.

– Jag är lycklig över att kunna visa vad vi kan och gör, sa Syrén och berättade att marinen och flygvapnet står på tur.

Mera upplysning behövs kring försvarets kursändring, anser Håkan Syrén och fastslog några grundprinciper:

– Vi går från ett förrädsställt invasionsförsvar till ett ständigt insatt insatsförsvar. Jag kommer att tjata om detta. Den tjockaste isen kanske sitter i våra egna led.

Fred och säkerhet

Samma organisation ska användas för uppdragen utomlands som för det nationella försvaret.

– Vi ska ha ett rimligt starkt territoriellt försvar men också bidra till fred och säkerhet i Europa.

I alternativet minus tre miljarder kronor finns dock inga nationella skyddsstyrkor förutom ett hemvärn med 30 000 soldater. De förband som är specialiserade på strid i bebyggelse, stads- och skyttebataljonerna, stryks också.

– Låt er inte luras av namnet. Vi kan lika gärna kalla det lätt mekbataljon och vi bygger ytterligare fyra anläggningar för strid i bebyggelse, sa arméinspektör Alf Sandqvist, som biträdde sin chef.

Ulf Ivarsson

Trötta på att jobba gratis

● Bläcket hann inte torka på ÖB:s beslut om de nya ersättningsreglerna förrän missuppfattningar om tillämpningarna började flöda. Rikshemvärnsavdelningen är mån om att reglerna tolkas lika över hela landet.

– En bra början är att läsa de dokument som har getts ut. Bataljonscheferna bör tillsammans med MD-gruppcheferna gå igenom vad som gäller så att rätt

information går ut till personalen, säger överstelöjtnant Lars-Erik Hassel på rikshemvärnsavdelningen.

Gråzon

En tung fråga är vad som ska räknas som avtalstid. Befäl som måste redovisa 100 timmar eller mer för att få ut befattningspengen får lätt bekymmer eftersom de håller på med mycket som de

måste göra men inte räknas – administration, vapeninventering, krigsförbandsplanering. Kvartermästarna löser mängder av uppgifter i en gråzon mellan avtalstid och "övrig" tid. Skyddsvakter vill ha avtalstid när de kallas in för att säkra vid vapenutlämning.

Uppfattningen från rörelsen är klar:

– Var tydliga och definiera all

beordrad tjänstgöring i befattningen som avtalstid, säger Charlie Skoghäll, chef i Tingvalla hvbataljon.

Ytterst handlar det om en intressekonflikt. Försvarsmakten anser bokstavligen att utbildning i stridsselen är viktigast medan hemvärnsbefälen är trötta på att jobba gratis med allt som är runtomkring.

Ulf Ivarsson

Medinflytandet ska vitaliseras

Förändringarna av hemvärdet närmar sig nu det allra heligaste: medinflytandet.

● Ett mindre och yngre hemvärn går inte takt med ett medinflytande som en gång byggdes upp för en annan tid med ett blomstrande föreningsliv. Man behöver både putsa på detaljer och ifrågasätta gamla sanningar för att få in fler aktiva.

Så tror i alla fall rikshemvärnsrådet som tillsatt en arbetsgrupp för att utreda hemvärnsdemokratins framtid. Initiativet kommer från rikshemvärnschef Anders Lindström. Han anser att allt bör granskas förutsättningslöst, tingen, antalet ledamöter i rådet, valberedningarnas arbetssätt, när och var man ska ha möten, informationen nedåt.

Hur får vi fart

– Jag är inte ute efter att avveckla medinflytandet. Vi har ett fungerande system, frågan är hur vi ska vitalisera det.

Även hemvärdet har nåtts av den kris som hela folkrörelse-sverige genomgår.

– Det är allvarligt från demo-

Viktig länk. Rådet är en nödvändig kontaktpunkt mellan myndighet och hemvärnsfolket, men inget beslutande organ.

kratisk synpunkt. Men en organisationsförändring löser inte alla problem. Även om hemvärnssoldaten inte längre vill gå på möten måste det finnas en kanal för att uttrycka åsikter, säger riksdagsman Ola Rask, regeringens man i rådet.

– Rådet har en viktig funktion som förmedlare av frågor till rikshemvärnschefen. Även i linjeorganisationen vill man gärna veta vad som händer i rådet. En MD-gruppchef som tycker att

hans general varit för hård vill ha skriftligt från rörelsen, säger Roland Svensson, rådsledamot från Växjö.

Hans kollega Ulf Hørsne, Gotland anser att medinflytandet i hemvärdet fungerar bättre än i bondekooperationen, där han varit vd.

Möten på övningarna
Genom att ha möten i samband med övningar får vi fler som vill vara med och påverka tror Ulf

Hørsne. Ingvar Nordqvist, rådsledamot från Stockholms skärgårdshemvärn är skeptisk:

– Reservare från Amf 4 vill inte gå med i hemvärdet därför att de är livrädda att hamna i ett "farligt MBL-ande".

Bara lakejer?

Arbetsgruppen består av Stig-Olof Andersson, Ulf Hørsne och Roland Svensson med Stig-Olof Andersson som sammankallande.

– Jag ser spontant två frågeställningar som vi måste titta noga på. För det första, är våra nuvarande former representativa för hela hemvärdet och för det andra, är vi i rådet bara rikshemvärnschefens lakejer?

– Förändringarna måste komma från er. Alltså underifrån, säger Anders Lindström med adress till rikshemvärnsrådets valda ledamöter.

En första rapport från arbetsgruppen kommer i höst och arbetet slutredovisas våren 2005.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Viktigt att synas mer

Det blir mycket mera hemvärn på arméns övningar i framtiden.

● Arméinspektören Alf Sandqvist har gett direktiv om att i arméns slutövning 2005 ska hemvärdet delta så långt det är möjligt. Både med logistik och strid.

– Hemvärdet är relativt okänt i övriga armén därför är det viktigt att ni visar er så att organisationen får upp kunskapen om er. Det man inte ser på övningarna finns inte, säger Alf Sandqvist.

Inte bara insatsförbanden utan hela hemvärdet ska "självklart" vara med.

Hit men inte längre, säger Alf Sandqvist om minskningen av hemvärnets volym.

– Så jänkla mycket mindre få ni inte vara, då blir det varken hackat eller malet. Antalet ob-

jekt som ska bevakas eller skyddas minskar inte.

Det är i större städer som Alf Sandqvist ser den största nyttan med hemvärdet men det är också där rekryteringen är svårast.

– Vi är i ett läge där vi måste börja fundera på om vi kan lösa uppgiften med traditionella metoder. Blir diskrepansen för stor är det frågan hur länge vi kan ha kvar frivilligheten. Vi vet inte om 13 000 – 17 000 värnpliktiga räcker som rekryteringsbas för ett hemvärn om 30 000 man. Det är den styrka som är nödvändig om vi ska kunna vidmakthålla ett grundskydd över ytan.

Att gå över till en norsk modell för hemvärn med pliktiga soldater och frivilligt befäl skulle ta

ett par försvarsbeslutsperioder, säger Alf Sandqvist. Tanken finns inte ens med i ÖB:s underlag till försvarsbeslut för åren 2005-2007.

Till dem som befarar att stödet till hemvärdet försvagas när militärdistriktsgруппerna görs om till mindre utbildningsavdelningar och underställs garnisonerna

har Alf Sandqvist ett lugnande besked:

– Det är snarare tvärtom. Mina förbandschefer säger med en mun att om de får uppgiften är den lika viktig som utbildningen av värnpliktiga. Även bemanningen av avdelningarna underlättas jämfört med i dag.

Ulf Ivarsson

Romber avslöjar kompetensen

● Nu återkommer skolstrecken på ungdomarna, fast i mycket diskretare form. På det nya ungdomsmärket som börjar distribueras i år finns nämligen upp till fyra små rombiska symboler, som talar om vilka kurser bäraren gått.

Chefen Orvar Bäcklin låter Mattias Johansson läsa kartan.

Anna Eriksson från Lembo gillar gemenskapen i Ludvika ungdomsavdelning. Hon hade otur med en skidbindning.

Fint facit i Ludvika

Ungdomsutbildningen i Ludvika är en succé för alla. Försvarsmakten, kommunen och ungdomarna själva.

Nästan alla som varit med i ungdomsavdelningen i Ludvika mönstrar, antas till värnplikts-tjänstgöring och tas ut till befälsutbildning. De två som hittills gjort sin GU har skrivit kontrakt med hemvärnet efter muck. Avdelningen räknar i dag 59 medlemmar varav 22 är aktiva. I höstas kom en ny kull 15-åringar och ledarna, Patrik Gustafsson och Christer Eriksson, jobbar oförtrutet vidare.

Så ser facit ut efter tre års verksamhet i den välskötta ungdomsavdelningen i Södra Dalarnes hemvärnsbataljon.

Kommer igen

Vinnare är Försvarsmakten, som får påfyllning av befälsämnen och hemvärnssoldater nästan gratis, föräldrarna som får hem

mognare tonåringar, kommunen som får ambassadörer för aktiv fritid och ungdomarna själva som älskar livet i fält.

– Vi tycker att vi har bevisat att detta är en viktig rekryteringskälla. Rätt omhändertagna ungdomar kommer igen i försvaret, säger Christer Eriksson.

Han och Patrik anser att förlängd ungdomsutbildning räcker för hemvärnet, alltså den rekryteringsväg som föreslogs i utredningen Hemvärnet efter 2004, men sen stängdes.

– Minst 80 procent av våra ungdomar skulle platsa direkt.

Men bataljonschefen Olle Jonsson är inte lika säker. Han tror mera på en kombination av ungdomsutbildning och tre månaders värnplikt.

Samtalet äger rum i bergslagsskogarna

strax norr om Ludvika medan vi väntar på att avdelningen, som är på skidmarsch, ska synas på andra sidan ett hygge. Tidigt på morgonen fick de koordinaterna på kartan. Här ska de äta lunch och få nya order om förflyttning till en plats där tält ska resas och observationsplatser bemannas.

Framgången har väckt idéer

”Vargvinter” är en lågbudgetövning. Maten kostade en tusenlapp och materielen lånas av bataljonen. All verksamhet följer numera utbildningsplanerna ganska strikt. Försvarsmakten har inte längre råd med sådant som bara är trevligt.

– I början var nog Dalregementsgruppen något avvaktande för att se vad det skulle bli. Nu flyter samarbetet bra. De har märkt att vi är något bestående, konstaterar Patrik Gustafsson, som kämpat hårt för att få ett erkännande uppifrån.

Framgången i Ludvika har väckt idéer om avdelningar i Avesta och Rättvik, men planerna har fått skrinläggas i väntan på utbildade ungdomsledare.

Itäten går som väntat Orvar Bäcklin, den ende som är kvar från tidningens första möte med avdelningen. Han ska rycka in

som militärpolisjägarkompanibefäl på Livgardet i Kungsängen den 8 mars.

– Jag har alltid velat bli soldat, vet egentligen inte varför. Nu har Försvarsmakten 15 månader på sig att få mig att tröttna. Blev erbjuden fältjägarna, men sa nej, på Livgardet får jag en mer mångsidig utbildning.

Orvar gillar ledarrollen och tillämpar uppdragstaktik. Martin Johansson skötte orienteringen på Vargvinter – ensakmindre för Orvar att tänka på.

Allt väl i Ludvika således, utom möjligen vad beträffar skjututbildningen. Att 22 long-gevären måste transporteras 14 mil tur och retur Falun med skyddsvaktseskort gör att skjutningarna blir sällsynta. Förr förvarades 96:or i bataljonsförrådet och det var lätt att åka till Smedjebackens skjutbana en kväll.

– Det går inte att sticka under stol med att det är skyttet som drar. Ungdomar vill att det ska hända saker, säger Christer Eriksson.

Avdelningen är i dag rätt inarbetad bland ungdomarna i trakten. Ingen påkostad reklam behöver göras. I somras räckte det med affischer på busshållplatserna. En sådan lade 15-åriga Anna Eriksson och hennes bror Jimmy märke till.

Ta vara på sig

– Man får lära sig att ta vara på sig själv och en massa andra nyttiga saker säger Anna, medan hon pustar ut efter morgnens skidåkning. Hon har släpat på en tung ryggsäck och hade oturen att en av bindningarna gick sönder.

Just i Annas fall hör det till vardagen att ta ansvar för andra. Hon är ett av tio syskon, en bror är handikappad.

– Vi har redan sovit i tält två nätter och det är mysigt, skriv det.

Anna funderar på att göra lumpen. Men först ska hon gå gymnasiet. I februari valde hon omvårdnadslinjen. Brorsan Jimmy också är med på Vargvinter. Han trivs som vintersoldat och funderar på yrket, men med tanke på nedskärningarna i försvaret vill han för säkerhets skull först gå fordonslinjen.

Att få vara ute i naturen, gemenskapen med de andra, bättre kondition och förväntningar på spännande övningar är en gemensam nämnare för alla. Och Patrik och Christer gör dem inte besvikna.

– Vi detaljstyr inte utan låter ungdomarna bestämma mycket själva. Vi har sett hur de växer med uppgiften, säger Patrik.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Karl-Göran Sundvall och Anders Wockatz och med hemvärnets nya racer.

Hemvärnet – spetsförband på vattnet

Hemvärnet integreras i den nya spetsiga Försvarsmakten.

ÖB har beslutat: Genomför ett två-årigt försök med stridsbåt 90 som bas för hemvärn med marina uppgifter. BohusDals militärdistriktsgrupp med ansvar för kuststräckan strax norr om Göteborg och upp till norska gränsen har således just kvitterat ut en stridsbåt 90 m/Helge (den större varianten med plats för en halvpluton soldater). Försöksledare är kaptenen i amfibiekåren Anders Wockatz, utlånad från AMf 4 i Göteborg.

Hög kompetens

Båten placeras vid Norra Bohusläns hemvärnsbataljon (Strömstad) och "redan har man sex kontrakterade båtchefer samt två maskinutbildade amfibiesoldater" berättar Wockatz med stolthet. Under våren 2004 gäller det att skrapa bort eventuell

ringrost – att vara chef på en stridsbåt 90 kräver hög och ständigt uppdaterad kompetens. Repetitionsutbildningens ker i samverkan med AMf 1 i Vaxholm.

Gränslöst

Chefen för BohusDalgruppen, överstelöjtnant Karl-Göran Sundvall, var naturligtvis nöjd med att vara utsedd till försöksförband. "Detta är ett sätt att visa det moderna förändringsbenägna försvaret – inga gränser mellan trupp- eller vapenslag. Hemvärnet integreras i den nya, spetsiga Försvarsmakten" menar Sundvall.

De två representanterna för MD-gruppen deltog med nöje i lyftet av båten vid AMf 4:s hamn. Natten innan hade den landtransporterats från Marinbas Ost.

TEXT: LARS BRINK
FOTO: ANDERS KÄMPE

Hemvärnet vilar inte

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

LÖJTNANT BENNY ÅKESSON fyrar av sina närlys och snöfältet framför Vadjetjäckås nordsluttning lysas upp så att soldaterna kan rikta och skjuta nästan som på dagen. Spår- ljus från automatkarbiner och kulsprutor rikoschetterar och bildar ilskna röda streck i alla riktningar.

På avlämningsplatsen för skidor står snöräta rader av vita blixten vända för snabb omgruppering.

Avdelningarna avlöser varandra. Soldaterna pulsar fram till stridsställningen och sjunker ibland ner till knäna i snön. Löjtnant Åkesson bidrar med illuminationen och major Simon Lindh med stridsmålningen. Sen ger gruppcheferna eldkommandon och reglerar elden med höga rop för att höras genom stridslarm, kåpor och öronproppar.

Tidskriften Hemvärnet har fått en invit av chefen för Lapplandsjägargruppen Mats Forsman och anslagit en helg för att följa övningen "Stålet". Stridsskjutningen äger rum på lördagseftermiddagen, en tidpunkt då stora delar av Sverige i övrigt vilar ut efter en arbetsvecka. Men hemvärnet i nordligaste Sverige övar istället gränsövervakning, sova i tält, patrullera på natten, hugga ved, koka mat, köra bandvagn, spana från snöskoter, sköta radion, kolla förfrysningar, lavinräddning, skriva kompaniorder, sitta eldpost, skjuta i mörker, leda strid, gräva latrin, bevaka inpassering, tolka beslut i stort, möta utländska soldater, bemanna postering, tillverka truppfälla, elda lågtryckspanna, göra vapenvård, skriva M-blankett, gräva ned tält, göra eld i kamin, orientera med karta och kompass, repetera order, lämna av, ge styrkebesked, maskera avhopp för att nämna några förmågor som krävs för att hålla igång ett hemvärnskompani under flera dygns vinterstrid.

– Jag har fått bättre självförtroende. Annika Jarenmark dirigerar Kalmar hemvärnsmusikkår – den tredje under kursen.

Bra dirigent förmedlar känsla

Dirigenten får inte fastna i partituret utan måste lära sig att få orkestern att läsa av stämningar.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Du gör allt, allt sitter i dina händer. Ni får absolut inte låta tempot sjunka. Det ser lite för vackert ut, tänk mer på det fysikaliska förloppet.

Vad i all världen har vi hamnat på? Jo en dirigentkurs för hemvärnsmusiker. Platsen är Hultsfreds kommunala musikskola en fredagskväll i början av februari. Nils-Åke Nilsson, som till vardags leder Uppsala hemvärnsmusikkår, instruerar sin dirigentklass, åtta elever från hela Sverige. I morgon kommer övningstruppen – Kalmar läns hemvärnsmusikkår.

En röd tråd i Nils-Åkes undervisning är att kunna kommunicera med orkestern. Det är lätt att bara stirra ned i partituret.

– Våga titta upp, det är ögonen som är det väsentliga, ni blir lite statiska emellanåt, gå framåt. Vänj orkestern vid att lä-

sa av stämningar, håll kvar handen uppe, glid ut på sista tonen och slå av sen – det är effektivt. Får ni inget uttryck beror det på att ni är för upptagna med ert, påpekar Nils-Åke.

Rätt prägel

Men grunden är ändå att förstå tonsättarens intentioner och därför får klassen sjunga sig igenom några övningsstycken. Först måste de bestämma karaktären i verket.

– Jag, vet, men har inga ord för det, säger Mattias Hanning från Norrköping.

– Lätt och kort ska det vara, det här är en danslåt, hjälper Nils-Åke till. Han låter sina elever nynna några 16-delstakter på "T" och sen på "D" – fast forte – och då kryper rätt prägel fram. Sen börjar alla di-

rigera sig själva i "Du tror att jag förlorader är".

– Punktering där, säger plötsligt Nils-Åke och pekar på Annika Jarenmark. Inget tycks undgå honom.

– Det bästa jag vet är att ha fel, det här blev mycket bättre, berömmar Nils-Åke till slut och tillägger:

Om det händer något i morgon – slå av, men titta inte på mig.

Märklig orkester

Orkestern är en rätt märklig ensemble – hopsatt som den är av de bästa musikererna från nio civila musikkårer i Kalmar län.

– Hemvärnsmusiken på Öland dog ut och vi fick göra så här för att gå runt förbudet att starta nya kårer. Hemvärnsmusikens framtid ligger i att anpassa sig till

verkligheten. Att detta fungerar beror på eldsjälarna Mats Persson, också dirigent i kåren, och Thomas Åstrand, Hultsfred, berättar kapten Hans Luthander på Kalmargruppen.

– Vi måste tänka modernt och göra hemvärnsmusiken mera tilltalande för unga och därmed trygga återväxten.

Hans Luthander har som mål att kåren ska få behörighet för statsceremoniell musik nästa år.

– Vi har ingen annan försvarsmusik i länet och hemvärnsmusiken är ett billigt sätt att föra traditionerna vidare. Kommunerna är mycket glada för vårt initiativ.

Gav sitt bästa

Hur gick det då på den skarpa övningen? Jodå, alla dirigenterna gav sitt bästa och orkestern lät bra. Särskilt Anders Olsson från Kristianstad utstrålade auktoritet och mycket riktigt är han före detta yrkesofficer, dock omskolad till ingenjör.

I pulpeten kan det vara taktiskt med lite humor ibland. "Din tvåa är lite orolig", säger en klarinettist och Anders turnerar med:

– Du har rätt, jag har problem med simultankapaciteten; kan inte dirigera och lyssna på musik samtidigt.

Men det kan Anders och spelar dessutom fagott. Som hemvärnstrumslagare – det är den som går först med staven – fick han ängest varje gång han skulle vända sig om och leda en koral. Efter elva år bestämde han sig därför att sadla om och är sedan 2003 vice dirigent i Kristianstads hemvärnsmusikkår.

– Vi blir inte färdiga dirigenter på grundkursen. Den är ett första steg. Förut kunde jag ange takten, nu kan jag förmedla en musikalisk känsla.

Redan dirigent är också 24-årige Mattias Abrahamsson från Köping. Han grep taktpinnen i Västmanlands hemvärnsmusikkår i januari 2003 efter tio år som trombonist. Mattias hade tre år i Arméns musikpluton bakom sig, vilket ger mycket gratis.

– Att ta över en hemvärnsmusikkår är svårt om man inte kan ceremonierna.

Största vinsten med kursen anser Mattias är att man får fram resultat snabbare.

– En dirigent har en bild av musiken i huvudet; att visa den med kroppen är en helt annan sak.

Efter utbildningen känner sig Annika Jarenmark beredd att vikariera som dirigent i Eksjö hemvärnsmusikkår.

– Jag gick med för ett par år sedan men

30 år som kommunal musikledare, ett förflutet som dansbandsmusiker och chefskapet i Uppsala hemvärnsmusikkår ger Nils-Åke Nilsson en betryggande erfarenhet som musikpedagog.

har marscherat i orkestrar hela mitt liv, så det är inget nytt. Däremot har jag nog bara förutsatt att orkestern ska titta på mig förut och så är det ju inte. Det gäller att få dem med sig.

I Eksjö blommar intresset för militär musik och ungdomar i Annikas musikklasser frågar ofta om de får vara med och spela i "vaktparaden", en tioårig lokal tradition.

Vänskapligt gnabb

Det är fjärde helgen av fem som dirigentklassen tillbringar tillsammans och deltagarna börjar känna varandra väl. Kamratskapet yttrar sig i ett vänskapligt gnabb. Kursen avslutas i maj, men då är det Lars-Gunnar Björklund från Fömus, Försvarsmaktens musikcentrum, som byter av som lärare. Den som vill kan sedan bygga på med kurs i traditioner och visioner.

Nils-Åke Nilsson leder dirigentkursen för tolfte året.

– Har man en vettig besättning och skapliga musiker är det dirigenten det hänger på för att få ett bra samspel och klang i orkestern. Spännvidden är stor på eleverna när de kommer till oss och vi jobbar utifrån vars och ens förutsättningar. Det känns som om vi har lyckats. ■

Koncentration, inlevelse och känsla för karaktären krävs om det ska bli nåt att lyssna på. Anders Olsson från Kristianstads hemvärnsmusikkår har bra kontakt med musikerna.

"Se Jesus är ett trösterikt namn" lät fint under Mattias Abrahamssons ledning.

FAKTA

Välljud över landet

Även i år blir det en hemvärnsmusikens dag – lördagen den 15 maj sprids välljud från orkestrarna på gator och torg i hela Sverige. Lundakåren går högvakt denna dag. Bra PR för musiken och hemvärdet. Informationschef Sune Ullestad vill ha in uppgifter om alla spelningar senast 26 april för att evenemanget ska kunna marknadsföras i olika kanaler. Klockslag, marschväg och aktiviteter runtom. Mejla till sune.ullestad@hkv.mil.se

Bäst använda adresserna aktivt

Prickskytte kan vara bättre än att bara skicka ut brev till dem som gått ur rullorna.

Flygdagar drar erfarenhetsmässigt stor publik. Vid Flygdagen på Tullinge hösten 2003 var Södertörnsgruppen representerad med informationstält och koktross samt skötte även bevakningen med hundpatruller.

svarsfrekvens) intresserade till datumsatta informationsträffar för att fylla vakanerna inom bataljonerna med marina uppgifter. Men hur gick det?

Jo, man nådde målet med 200 svar och 30 har redan skrivit på. Södertörnsgruppen var för övrigt representerad på båtmässan i Älvsjö och ska även vara med på Vildmarksmässan i Älvsjö i april och Frivilligförsvarets dag i Stockholm 6 juni.

Lollo Nordborg, Södertörnsgruppen, arbetade i montern på Båtmässan:

– Tidigare har vi varit skeptiska till mässdeltagande, men nu har vi tänkt om! Besökarna visade ett överraskande stort intresse för hemvärnet och många var oroad för kommande bantningar av försvaret.

Bästa kompaniet

Major Ronny Schultz, chef Livgardesgruppen:

– Livgardesgruppen fick nog den största volymen av Pliktverkets adresser, hela 37 000. Cirka 7 000 adresser väntar på distribution varför jag inte kan lämna någon summering annat än att resultaten varierar från kompani till kompani.

Kompanichef Ola Brinnen, Stockholms södra hemvärnskompani:

– Min förhoppning är att vi ska bli Sveriges bästa kompani i rekryteringshänseende år 2004. För närvarande har vi ett tjugotal nya på skyddsvaktsutbildning och om några månader har vi säkert 50 nya hemvärnskontrakt, vilket innebär att vårt kompani räknar totalt 160 personer fördelade på fem plutoner.

Major Lars Arta Andersson, Älvsborgsgruppen:

– Pliktverkets adresser, totalt 3 500, skickades händelsevis ut samtidigt som vi gjorde vårt delutskick på 1 600 adresser. Resultatet hittills är att 30 anmält sig som intresserade. Svarsprocenten rör sig alltså om två. Nu ska vi snart skicka ut resterande 1 600 brev och hoppas på att vi får samma, och helst bättre resultat. Du frågade också om avgångarna 2003, och det var cirka 100 personer vilket är mindre än 10 procent av vår totala styrka.

TEXT, RESEARCH & FOTO:
HANSEMAN CALÅS

Ar man optimist och hyllar folkför-svarstanken finns det anledning att utbrista:

– Hemvärnet ökar 2004.

Är man pessimist:

– Hemvärnet minskar radikalt efter höstens försvarsbeslut.

Alltså, låt oss i stället titta på nuläget, där Pliktverkets leverans av totalt 169 000 adresser till MD-grupperna står i fokus.

Stora förhoppningar har ställts på att detta adressutskick ska bli ett lyft för hemvärnets rekrytering under 2004 och 2005. Eftersom det är för tidigt att summera insatserna och resultatet gjorde Tidskriften Hemvärnet i början av mars en rundringning till några MD-grupper och hemvärnskompanier:

Informationsvideo

Hemvärnshandläggare Kerstin Nyberg, Norrbottensgruppen:

– Jag har distribuerat Pliktverkets adresser till rekryteringsansvariga på våra tre bataljoner men har ännu inte fått några resultat. Vi har ju andra rekryteringsåtgärder också som till exempel en informationsvideo som ska gå i TV 4.

Major Jan Skog, rekryteringsansvarig, Västernorrlandsgruppen:

– Vi har visserligen fått 4 500 adresser från Pliktverket men vi avvaktar med att använda dessa och hoppas att de 25-talet rekryteringsaktiviteter vi genomför årligen ska täcka målet att få 130 nya kontrakt. Varje bataljon har en rekryteringsgrupp

med representanter från avtalsorganisationerna och jag tycker att det fungerar bra. Hemvärnet ska förmodligen vara med på en flygdag i Sundsvall nu i vår – en aktivitet som vi vet drar stor publik.

Stora förväntningar

Överstelöjtnant Håkan Nordfors, chef Gävleborgsgruppen:

– Under 2003 noterade vi 50 avgångar på vår styrka av cirka 1 800 fördelade på tre bataljoner. Vi hade därför stora förväntningar på vårt utskick av Pliktverkets 6 000 adresser som gjordes omkring årsskiftet. Tyvärr, har vi hittills bara fått drygt 100 intresserade vilket motsvarar en svarsprocent på 1,5. Det hade nog varit bättre om vi hade fördjupat oss i adresserna och gjort prickskytte för att rekrytera vissa vakanter.

Major P G Eklöv, Dalregementsgruppen:

– Beträffande massutskicket av Pliktverkets adresser, de som avförts ur rullorna, har vi avvaktat. Vi tror att det kanske är bättre att göra en selektiv telefonbearbetning för att snabbt följa upp intresserade. På önskelistan står nu att bilda en rekryteringsgrupp med personal från våra fem bataljoner och avtalsorganisationerna för att få en samordnad struktur på rekryteringen.

Lena Heilborn, stf chef, Södertörnsgruppen, distribuerade hösten 2003 cirka 10 000 "kustnära adresser" med förhoppningen att få 200 (alltså två procents

Mångfald idéer i aktivt råd

Angelägna frågor att driva för hemvärnets förtroendevalda saknas inte. Det syns tydligt i tidningens minienkät till rådsmedlemmarna.

Ett bättre medinflytande med fullständig information i bägge riktningarna står långt upp på dagordningen. "Rätten att påverka får inte fastna på bataljonsnivå" (*Per-Olov Bäckström*). "Många fler behöver engageras" (*Bertil Karlsson*). "Vid organisationsförändringar försvinner folk på grund av missnöje – detta måste motverkas med hjälp av medinflytandet" (*Bo Jönsson*). "Information inåt, utåt och framförallt uppåt behövs" (*Ulf Hörsne*). "Problemet är att få frågor och svar att tränga ända fram till den enskilde hemvärnssoldaten" (*Kjell Berggren*).

En jämnare tillförsel av modern materiel nämns av flera. Ingvar Nordqvist skriver att det är en rättvisefråga att alla får den utrustningsom beslutats ungefär samtidigt. Den fortsatta översynen av ersättningsengagerar. "Helst ska ersättningen täcka alla kostnader" (*Kjell Berggren*). I tur för bättre villkor bör stå "stf gruppchefer och hvmän i insatsplutonerna" (*Krister Willén*).

Tappa de äldre

Antalet värnpliktiga kommer inte att räcka för att väga upp avgångarna. "Viktigt och svårt. Vi får inte i vår iver att förnygra hemvärnet tappa de lite äldre. Alla behövs. Personalvård är lika viktig som nyrekrytering" (*Bertil Karlsson*). "Det är också viktigt att alla som vill engagera sig i hemvärnet kan få en uppgift" (*Lars Hedsäter*). "Tänker driva frågan om direktrekrytering till hemvärnet enligt dansk modell" (*Ulf Hörsne*). "En uppgift är att göra hemvärnets verksamhet intressant för att klara nyrekryteringen" (*Ola Rask*).

Läpparnas beaktelse

Folkförankring och försvarsvilja har inte oväntat varma förespråkare i rådet. "Hemvärnet måste vara allas angelägenhet och ej enbart ett förband för ett fåtal. Urholkas försvarsviljan är alla andra förändringar och åtgärder meningslösa" (*Lars Hedsäter*). "Jag är hemvärnssoldat i själ och hjärta", (*Stig-Olof Andersson*). "Använd hemvärnets roll som ett starkt argument för försvarsviljan genom en bred folkförankring" (*Ola Rask*).

Men en och annan tvivlar på försvarsledningens känslor för hemvärnet. "Tyvärr är inte det militära etablissemanget – i varje fall inom högkvarteret – intresserat av hemvärnet, det är nog bara läpparnas beaktelse. Där gäller internationell verksamhet samt nätverksbaserat någonting..." (*Ulf Hörsne*).

Berättigad oro

Vad det gäller Nätverksbaserat någonting så tycker andra att det är desto viktigare. "Hemvärnets anpassning till NBF är en av de tre angelägnaste frågorna" (*Ulf Johansson*).

Ett par av rådsmedlemmarna trycker särskilt på att befälsutbildningen måste vässas till. "För att leva upp till de ökade

kraven och för att få en nivå på kunskaperna så att de motsvarar graderna som vi förordnas i" (*Ingvar Nordqvist*). "En berättigad oro är ett minskat utbildningsstöd på MD-nivån, varför det finns ett behov av en befälsutbildande organisation som HBR" (*Lars Hedsäter*).

Vänförband och tävlingar mot danska och norska hemvärnet vill Charlie Skoghäll slå ett slag för. Sture Larsson efterlyser aktiv personaltjänst på bataljons- och kompaninivå.

Orkar rådet med allt detta, namnfrågan och mycket annat därtill kommer de utan tvekan att göra nytta för sina (höjda) arvoden.

ULF IVARSSON

Ring oss och prata hemvärn!

Det är inte bara genom motioner till tingen som man kan ställa krav – det går också bra att vända sig till någon ledamot av rikshemvärnsrådet direkt.

Stig-Olof Andersson	Tibro	0504-13 761
Ingemar Badman	Huskvarna	036-13 82 71 (musik)
Kjell Berggren	Skellefteå	0910-77 57 22
Per-Olov Bäckström	Harbo	0292-30487
Göran Fahlgren	Saltsjö-Boo	08-788 98 94 (DV)
Lars Hedsäter	Järna	08-551 501 25 (HBR)
Morgan Hedman	Kalix	0923-66 000
Ulf Hörsne	Romakloster	0498-37 095
Ulf Johansson	Enköping	0171-263 74 (FOS)
Bo Jönsson	Kristianstad	044-20 07 88
Bertil Karlsson	Linköping	013-10 12 47
Charlie Skoghäll	Karlstad	054-21 28 44
Sture Larsson	Göteborg	031-82 10 21
Roland Nilsson	Sundsvall	060-15 17 95
Ingvar Nordqvist	Tyresö	08-798 38 72
Ola Rask	Lidingö	08-765 05 29 (regeringens man)
Bengt Runner	Malmö	040-30 12 18
Roland Svensson	Växjö	0454-74 19 10
Håkan Wahlgren	Uppsala	018-727 10 94
Rune Westergren	Gävle	026-51 37 33
Krister Willén	Mjölby	0142-55 470 (revisor)

Se värstingarna som resurser

Hemvärnsbefälet Johan Berglind har fått pris för sitt ungdomsarbete.

TEXT: GÖRAN PETTERSON FOTO: ULF IVARSSON

Det är inte den första intervjun som Johan ger. Johan har nyss fått Svenska Dagbladets Kuragepris för sitt "outtröttliga och idoga arbete för och med ungdomar, dag som natt, med en ideologi som ställer krav på unga samtidigt som han alltid finns där som ensammanhållande kraft".

Johan är ungdomskonsulent och ansvarig för Värmdöpolarna, en organisation med ett 20-tal ungdomar i åldern 17–20 år.

Modpristagare. Vad är mod för Johan Berglind? Främst, menar han, är det att vara på ett sådant sätt att man alltid är trovärdig. Priset som är instiftat av Svenska Dagbladet, AIK och Västerleds ungdomar ger honom och två ungdomar från Värmdöpolarna en resa till New York. Där ska man besöka polisen och studera hur man tillsammans med organisationen Guardian Angels arbetar brottsförebyggande med ungdomar. En inte oväsentlig del av priset var att få prisutdelaren, justitieminister Thomas Bodström, som mentor.

– Jag kommer att få följa honom på fältet i brottsförebyggande arbete. Det innebär också att jag blir bekräftad direkt, breddar mitt kontaktnät och även får möjlighet att träffa ungdomsministern. Och så har han sagt att jag får ringa honom när som helst.

Skarpt läge hela lumpen

Direkt efter skolan 1986 började Johan arbeta som barnskötare på Talldungens förskola i Värmdö. Många av de ungdomar som han nu vakar över har han faktiskt bytt blöja på. Han fick inte bli kustjägare när det var dags att mönstra eftersom synen inte var perfekt. I stället blev han jägare vid I 22 och hamnade på beredskapskompaniet. Beredskap med skarpt läge under hela värnpliktsiden gav myck-

et erfarenhet. Att han dessutom gick ut som åldersklassens bästa soldat med betyget X99 visar att kustartilleriet nog gjorde ett misstag när man sa nej.

I dag arbetar han direkt under kommunstyrelsen och är glad att politikerna lyssnar på honom. Tillsammans med sina ungdomar gör han på en liten budget på 300 000 kronor ett jättejobb, är respekterad av alla och uppskattad av polisen. Han samarbetar också med Night Bikers, en grupp lätt grånade herrar med motorcyklar som åker runt och hjälper honom.

Värstingar fel uttryck

Johan, som har tjänstgjort på kommunens resursskola säger att begreppet "värstingar" inte ligger för honom. Han menar att det är ungdomar som bara behöver extra stöd, som tillhör gruppen som lär sig genom praktiskt arbete och att ungdomarna egentligen är resurser som man bara inte utnyttjar som man borde.

Denne driftige 34-åring är också chef för ett av brandvärnen i Värmdö kommun. Under sina 11 år som brandman på Djurö

"Jag och mina medarbetare i Värmdöpolarna arbetar just nu på att försöka höja debutåldern när det gäller alkohol."

har han varit med om 230 skarpa uppdrag. (Det finns till och med deltidsbrandkärer i landet som haft färre.)

Som oerhört värdefull betraktar han den vinterutbildning han fått genomföra i Trängslet. Först som elev och sedan fyra år som instruktör för ungdomar som går på Doctus räddningsgymnasium på Värmdö.

Överlevnad på fjället, förfrysningsskador, sjuktransport i pulka, ja allt som kan

hända vintertid har stått på schemat och allt har gett god kunskap för arbetet som hemvärnsbefäl.

Din syn på dagens hemvärn?

– Jag tror inte riktigt på det här med speciella insatsplutoner. Jag tycker för min del att det är en uppgift för hela hemvärnsorganisationen att vara insatspluton i sin hembygd. Många i hemvärdet får aldrig vara med om ett enda skarpt uppdrag. Med insatsplutoner blir det ännu färre. Det är också viktigt att man tar hänsyn till privatlivet och att man också ser till att hela familjen är med i rörelsen. Hemvärdet är och ska vara en frivillig demokratisk uppbyggd del av vårt försvar. Det är viktigt att hela familjen förstår behovet. Därför är aktiviteter som familjeträffar oerhört viktiga för att man ska behålla intresset för hemvärdet.

Johan började som hemvärnsungdom. Nu är han ställföreträdande plutonchef i 24. skärgårdskompaniet och i dag mycket tacksam för den utbildning han fått. Han har gått gruppchefsutbildningen 1 och 2, han har gått plutonchefskurs på Hemvärnets stridsskola och kanske den bästa kursen av dem alla, UGL. Den ledarutbildningen tycker han är ovärderlig.

Din syn på ditt jobb?

– Jag ser det nog mer som ett sätt att leva än som ett jobb. Jag och mina medarbetare i Värmdöpolarna arbetar just nu på att försöka höja debutåldern när det gäller alkohol. Det är främst ett attitydarbete att få föräldrar att inse att det inte är bra att bjuda sina ungdomar på alkohol. Ju längre man kan vänta desto mindre kommer ungdomarna att konsumera senare.

Två små kottar, som suttit tysta och stilla under intervjun, hoppar upp i pappas famn. Så ska en hemvärnsman vara. Lugn och trygg. ■

Namn: Johan Berglind.

Ålder: 34 år.

Aktuell: Modpristagare som fått justitieminister Thomas Bodström som mentor.

Familj:

Hustru och två "kottar" Rasmus 7 och Fanny 4. Två hundar och en katt.

Dröm:

Att få bli hemvärnschef.

Tycker inte om:

Falskhet och skitsnack om andra.

Uppskattar:

Ärlighet och rakhet.

Yrkesofficerare snäpper upp skåningarna

***Det är en utmaning för unga officerare
att utbilda insatsplutoner i stridsteknik.***

TEXT & FOTO MAGNUS FORSBERG

En plötslig salva från ett automatvapen. Tåten besvarar elden, och gruppen rycker växelvis bakåt.

– Tänk på hur du rör dig. Du vände dig med vapnet mot din kollega, säger följebefälet till en av soldaterna när gruppen samlas för en kort genomgång.

Det myllrar av hemvärnssoldater i skogarna på Revingehed i Skåne. För att insatsplutonerna ska bli snäppet bättre har Södra skånska gruppen hyrt in yrkesofficerare från P7. Ämnet för dagen är gruppsstrid och med hjälp från pansarskyttekompaniets befäl hoppas man på mer fart och nya idéer. Insatsplutonerna får den allrasenaste stridstekniken på enskild och grupp nivå. Och nyttan är ömsesidig.

Fänrik Fredrik Jacobsson tycker att han utvecklar sitt ledarskap av att utbilda hemvärn. "Man får tänka lite annorlunda" säger han.

– Det är inget fel på de övriga befälens kompetens men de har inte samma fysik, de är inte medverkande i övningen på samma sätt, säger insatsplutonchefen Thomas Delserius.

Full fart men svettigt för de skånska insatsplutonerna när de övade sammanstöt med svag respektive stark fiende. Det är den andra övningen innan det är dags för slutövning – stridsskjutning på Ravlunda skjutfält i april. Alla övningar leds av yrkesofficerare från skyttekompaniet på P7, och det ger ett ömsesidigt utbyte.

– Detta är det riktiga ledarskapet – att få truppföra andra än värnpliktiga. Dessutom är det kul. Med värnpliktiga är det inte alla som har lika stor motivation som hemvärnarna, säger yrkesofficeren fänrik Fredrik Jacobsson.

25-årig slyngel

– Det ger en erfarenhet, inte minst inför FN-tjänst och liknande. Jag menar ... en del av dem skulle kunna vara min farsa. Och här står jag, en 25-årig slyngel. Man får tänka lite annorlunda, säger han medan en grupp gör sig redo för ännu ett "korridor"-moment.

För några veckor sedan genomförde plutons- och gruppchefer en förstegsutbild-

ning i grupps strid. Dagens övning har exakt samma innehåll, men nu är det chefsorganisationen som leder sina grupper och plutoner. Målet, det tredje steget, är stridsskjutningen på Ravlunda skjutfält i april.

– Dessa övningar är samma som vi håller i början av ett utbildningsår. Hemvärnssoldaternas utbildningsståndpunkt varierar, men om man jämför med värnpliktiga ligger de någonstans i ett tidigt gruppskede, säger Fredrik Jacobsson.

Får leda större övningar

Och från en ungdoms horisont ger hemvärnet honom eller henne möjlighet att leda större övningar, som skjutningen på Ravlunda.

– Instruktorerna är definitivt inte överbetalda, menar Kenneth Olsén.

– Det är oftast kapten eller löjtnanter som håller i stridsskjutningarna, vi som är yngre får biträda. Och eftersom förbanden är så sällan på skjutfält blir det få tillfällen till övning för oss, säger yrkesofficeren fänrik Tobias Rasmusson.

Rätta till fel

Insatsplutonchefen Thomas Delserius känner en trygghet att officerarna finns till hands.

– Det är inget fel på de övriga befälens kompetens men de har inte samma fysik, de är inte medverkande i övningen på samma sätt. Nu har vi instruktörerna med oss hela tiden som kan bryta och rätta till fel under resans gång.

Hemvärnsutbildning är ett bra tillfälle att få hålla större stridsskjutningar, menar fänrik Tobias Rasmusson.

Plutonskollegan Göran Borgelin menar att officerarna tillför nyheter eftersom de arbetar med detta dagligen.

– Grabbarna som är nya i hemvärnet kan redan det vi övar nu. Det är lite värre för oss som började för 15 år sedan, säger han.

Begär stöd från P7

I särskilda fall kan Södra skånska gruppen begära stöd från chefen P7. Men om GU-förbanden tvingas släppa sina befäl till

helgernas hemvärnsutbildningar drabbas de värnpliktiga. Fredsplutonerna måste omplanera arbetstiden och de befäl som är kvar får dra ett större lass. Så skedde under en period på 90-talet. Det skapade dålig stämning – att utbilda hemvärnet blev en belastning.

– Det är helt andra förutsättningar ute på fredskompanierna numera. När jag var ung kunde vi vara sex befäl på en pluton. I dag är de 2–3 stycken, säger Kenneth Olsén, kapten och utbildningsofficer på Södra skånska gruppen.

Unga, hungriga och duktiga

För instruktörerna är det en grå vardag att duka stationer, hämta och lämna ammunition- eller övningsmateriel. Kenneth Olséns uppgift för dagen är att underlätta för instruktörerna så att mer tid kan läggas på själva övandet.

– Instruktörerna är definitivt inte överbetalda. För 130 kronor i timmen får vi tillgång till officerare som är unga, hungriga och otroligt duktiga, säger Kenneth Olsén.

Tomas Kryhl är chef för Södra skånska gruppen. Utöver målet med färre men

större övningar menar han att det finns tre faktorer för att lyckas med insatsplutonerna.

– Vi måste ha duktiga instruktörer till insatsplutonerna, som kan lyfta dem. Och det har vi lyckats med när vi har erfarna och duktiga befäl från P7, säger han.

– I år har vi satsat på gruppen, och målbilden är att genomföra grupps strid med skarp ammunition. Och det intressanta är antalet som är här i dag. Det handlar om cirka 130 personer – nästan fem plutoner! Ryktet om meningsfulla övningar sprider sig från mun till mun.

Men när unga officerare engageras är det inte bara utbildningen som är i fokus.

– Det går i symbios med att få arvtagare till mig, erkänner Kn Kenneth Olsén.

– Våra unga officerare är en investering för framtidens hemvärn. Lär officerarna känna hemvärnets kapacitet kanske de fortsätter inom hemvärnet, säger Kenneth Olsén.

– Det handlar också om att synen på MD-grupperna måste förändras. En tjänst på en MD-grupp får inte stämpas som en ättestupa, utan som en karriärväg för att vinna en högre grad. ■

Militära minnen – drabantkåren

Denna byggnad, nu gästgiveriet "Skafferiet" vid Stora skuggan på Norra Djurgården, var på 1700-talet Drabantkårens skidförråd. Detta natursköna område figurerar även i Bellmans epistlar. Karl XII:s livdrabanter var ett specialförband (vilket bestod endast av officerare) i likhet med Försvarsmaktens moderna förband som gjort internationella insatser i såväl Kongo som Afghanistan och Irak. Men vad är en drabant? Uppslagsverket Focus ger besked:

"Medlem av kunglig livvakt, förekom i Sverige från Gustav Vasas tid till 1821 då den sista drabantkåren upplöstes. I vidare bemärkelse: trogen ledsagare."

**TEXT & FOTO:
HANSEMAN CALÅS**

Drabantkåren hade delar av Kungl Djurgården som övningsområde på 1700-talet.

PC Dart är lätt att lära sig

PC-dartutrustning med läraren Patrik Larsson i bakgrunden.

● Under en februarihelg övade samtliga bataljons- och kompanistaber tillhörande Västmanlandsgruppen signalskydd och PC-Dart-signalering i S1:s lokaler i Enköping. Ansvarig för utbildningen var major Leif Larsson, ställföreträdande chef för Västeråsgruppen och som lärare vid de olika momenten fungerade personal från FRO.

Ordentlig genomgång

Kursen delades upp i en halv dag i signalskydd och en halv dag med PC-Dart-utbildning där deltagarna själva kunde välja att delta antingen under lördag eller under söndag.

Signalskyddsdelen leddes av Lars Söderqvist, sambandsbefäl i 482 hvbataljonens stab.

Lars påpekade hur viktigt det är att alla som kommer i beröring med signaltjänst äger förstå-

else och kunskap om de villkor som gäller för ett säkert samband.

En ordentlig genomgång av de nya signalskyddsgraderna gjordes och dessa jämfördes med de tidigare använda graderna.

Med gott mod

Därefter plockades TTA- pärmar fram och Lars redde ut hur täckning och tolkning går till.

Sedan var det egen övning som gällde med hjälp av olika övningsexempel.

Som alltid i hemvärdet så är startnivån något olika men alla gav sig med gott mod i kamp med siffror och konstiga koder.

När halva dagen hade gått och det var dags för lunch kunde Lars konstatera att samtliga hade klarat slutprovets 31 punkter med glans.

Begreppet Dart och Dart-med-

delanden har sitt ursprung i Ra-180-systemet vilket ursprungligen togs fram för armén och marinen på 1990-talet.

Ur detta system har PC-Dart-systemet skapats genom att via lämplig mjukvara kunna använda datorer som gränssnitt för operatören.

Ansvarig för utbildningen var Patrik Larsson, sambandsgruppchef vid insatsplutonen i Västerås och till sin hjälp hade han Andreas Lindgren, signalist vid Hässlö hemvärnskompani.

Patrik började med att grundligt gå igenom de olika funktionerna i systemet och hur dessa presenteras på skärmarna.

Mata med kodnycklar

Därefter fick kursdeltagarna börja med att lära sig ställa in frekvenser och mata systemet med kodnycklar. Sedan var det dags för de första trevande försöken att nå kontakt med de övriga i övningslokalens nätverk. Då de flesta i dag har åtminstone någon datorvana så var själva handhavandet ganska lätt att lära sig och snart skickades det meddelanden både kors och tvärs mellan deltagarna.

Den nu förvärvade kunskapen kommer att praktiseras vid tillämpade övningar senare under året. Det allmänna omdömet vid dagens slut var att det var en både nyttig och välplanerad övning.

Text och foto:

Torsten Wallenius,
Västerås hemvärnskompani

Petri-medalj till estnisk vän

● I samband med Estlands självständighetsdag den 24 februari delade Sveriges ambassadör i Estland, Dag Hartelius, ut HBR:s Petrimedalj i brons till kapten Ulo Ostumaa.

Dävarande chefen för 2. skär-gårdshvbataljonen, Göran Pettersson och Ulo Ostumaa, då chef för Harju-bataljonen i Estland, var de första som undertecknade ett memorandum om

vänskap mellan två hemvärnsbataljoner. Undertecknandet ägde rum på självständighetsdagen 1997.

Ostumaa har genom åren varit mycket aktiv för att vidmakthålla vänskapen mellan estniskt och svenskt hemvärn.

Foto: Björn Anell

HBR:s Petri-medalj föräddes kapten Ulo Ostumaa.

Lokalredaktörer

Södra skånska gruppen

Bo Bengtsson
Skåretvägen 3
260 41 Nyhamnsåge
Tel: 042-34 63 67
070-697 33 53

Skånska dragongruppen

Lennarth Johansson
Nasselblomsvägen 30
290 37 Arkelstorp
Tel: 044-913 49

E-post: lmjoh@swipnet.se

Hallandsgruppen

Roger Bengtsson
Västra vägen 6
302 65 Halmstad
Tel: 035-409 02
070-362 87 27

E-post: r.bengtsson@home.se

Göteborgsgruppen & Älvsborgsgruppen

Lars Brink
Dr Lindhs gata 1
413 25 Göteborg
Tel/fax: 031-82 75 26

E-post: lars.brink@telia.com

Bohus-Dalgruppen

Mats Gillners
Skogsvägen 5
468 32 Vargön
Tel/fax: 0521-22 36 74

Gotlandsgruppen

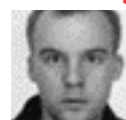
Ulf Hörsne
Hörsne Line 721
620 23 Romakloster
Tel: 0498-370 95
Fax: 0498-371 80

Norra Smålandsgruppen

Kenneth Wennblom
Klostergatan 25
553 35 Jönköping
Tel: 036-16 82 82
0705-16 82 82

Kronobergsgruppen

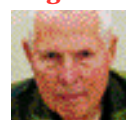
Lars-Göran Eriksson
Syrénvägen 10
360 14 Väckelsång
Tel: 0470-352 00,
070-828 09 01

Skaraborgsgruppen

Rolf Larsson
Saleby, Hede,
531 93 Lidköping
Tel: 0510-53 00 33
070-593 91 98

Livgrenadjärguppen

Per Sjöswärd,
Övra Drättinge
590 41 Rimforsa
Tel: 0494-231 51
070-603 97 82

Taube och hemvärn lyckad kombination

Sven-Bertil Taube och musikkåren vid konserten i Lindeskolans aula, Lindesberg. FOTO: KLAS HOLMQUIST/BERGSLAGSPOSTEN

● Hemvärnets Musikkår Guldsmedshyttan kontrollerades i maj 2003 av musikinspektör Torgny Hansson från Försvarsmaktens musikcentrum. Efter konsert i Guldsmedshyttans kyrka samt marschkontroll i närbelägna Råshallen blev musikkåren godkänd för framträdande i Sverige och utomlands.

Kåren firade sitt 20-årsjubileum i november 2003 genom att ge två konserter, den ena i Örebro konserthus inför en publik på sammanlagt drygt 650 personer. Gästsolist vid dessa tillfällen var Sven-Bertil Taube.

Musikaliskt blev konserterna en stor framgång. Sven-Bertil Taube var på ett strålande humör och samspelet mellan solist och orkester fungerade mycket bra. Musikkårens dirigent Tommy Lundholm, som även hade instrumenterat en del av Taubemelodierna, ska ha en stor eloge för det lyckade resultatet. Publi-

ken var helt med på noterna och stampade i golvet av förtjusning samt tackade med stående ovationer. Allt enligt tidningsrecensionerna.

Sven-Bertil Taube framförde dessa kvällar enbart musik av pappa Evert. Ett tiotal visor sjöngs till musikkårens ackompanjemang, bland annat *Mary Strand*, *Änglamark*, *Tango i Nizza*, *Eldarevalsen*, *Fritjof Anderssons polka* samt *Så länge skutan kan gå*. Dessutom blev det ett par melodier till eget gitarrackompanjemang.

Som extranummer tillsammans med musikkåren blev det *Calle Schewens vals*.

Nerikes Allehanda skrev "En lyckad musikalisk kombination", Örebrokuriren: "Homogen klang av Hemvärnets Musikkår" och Bergslagsposten: "Taube fängade publiken med humor och glädje".

Bo Müller, musikkårchef

Hemvårnare i Kongo

● Yrkesofficeren och bataljonschefen för Nordvästra Skånes hvbataljon Anders Gustafsson är i Kongo som flygplatsräddningschef. Anders chefar över 22 personer som ska rycka ut vid

olyckor på flygplatsen i Kindu. Fem räddningsbilar och en ambulans bemannas.

Anders kommer hem till sin hvbataljon igen till sommaren, närmare bestämt den 7 juni.

Företagshemvärnet växte snabbt

● Då det allmänna hemvärnet började byggas upp 1940 fanns också ett stort intresse bland krigsviktiga industriföretag och statliga institutioner att skydda sina anläggningar respektive verksamheter mot sabotagehandlingar.

Redan i slutet av 1941 fanns ett 15-tal företag med eget industrihemvärn vilka mönstrade 687 hemvärnsmän. På den statliga sidan (Vattenfall, Televerket, Posten) byggdes upp verkshemvärn.

Göran von Knorring, arkivarie vid Föreningen Stockholms Företagsminnen, har i en uppsats redovisat industrihemvärnets framväxt inom Stockholms försvarsområde (Fo 44) 1940-1945.

Även om huvuddelen av uppsatsen är centrerad kring utvecklingen i huvudstaden finns en hel del notiser som är av riksintresse.

Ansenlig styrka

Vid krigsslutet 1945 fanns sammanlagt 159 företag i Sverige som hade företagshemvärn med nära 5 000 hemvärnsmän och 230 verkshemvärn med 3 827 ordinarie hemvärnsmän. Som verkshemvärn räknades även förband bland privata kraftbolag. Totalt en ansenlig styrka alltså, som i dagsläget kanske räknar endast några hundra personer. De flesta industri- och verkshemvärn har nämligen, av olika skäl, numera avvecklats.

Bakgrunden till att företagshemvärnen byggdes upp så snabbt, var ofta resultatet av personliga engagemang hos dåtidens företagsledare. Företagshemvärnen startades hos kända företag som LM Ericsson, Sandvikens Jernverk, ASEA, KF, Svenska Tändsticksbolaget, Marabou, Bofors, Hasselfors Bruk, Grängesbergslagen.

År 1943 organiserades till och med ett artillerikompani, hemvärnets första, vid AB Bofors industrihemvärn, vilket utrusta-

Bilden är från 1950-talet och visar byte av isolatorer på en övningslinje som en kurs från Televerkets dåvarande verkshemvärn byggt.

FOTO: HEMVÄRNETS BILDARKIV.

des med 7,5 cm kanoner och 10,5 haubitser (!). Flera industrier skänkte dessutom luftvärns pjäser, vilka på försök bemannades på åtta platser inne i landet.

Stor generositet

Generositeten var också stor från företagens sida när HvSS i Vällinge garanterades ett startkapital för att komma igång 1943.

Göran von Knorring konstaterar i sin uppsats att forskningen kring industrihemvärnens utveckling varit svåröverskådlig, vilket beror på att faktaredovisningen hamnat mellan flera stolar: Den frivilliga försvarsrörelsen har en viss dokumentation, företagets redovisning av sina försvarsinsatser är många gånger ofullständig och de militära myndigheterna har fortfarande en besvärande hemligstämpel kring vissa dokument. Till sist får tidiga nummer av tidskriften Hemvärnet en känga: Företags- och verkshemvärnen har inte ofta synts i spalterna!

Hanseman Calås

Kanotkärra bra för sjuktransport

En kanotvagn fungerar alldeles utmärkt som bärkärra.

● Ett litet tips i besparingstider. Fredrik Andersson, sjukvårdare i Vallentunakompaniet lånar ut sin kanotkärra till övningarna, då modifierad till bärkärra. Det fungerar otroligt bra. En man drar hur långt som helst, två

man kan göra tillfälliga lyft med kärra och allt. Att bära bär på två man är jättetungt. Även på fyra man blir det tungt i längden. Det är bara på film och i instruktionsböcker det ser lätt ut.

FOTO: FREDRIK ANDERSSON

Perssons rock klipptes upp i ryggen

● "Bildern" i nr 1/2004 väcker minnen till liv. Gunnar Nilsson, sedermera kretschef i Höganäs, var med vid inspelningen av Edvard Persson-filmen *Stinsen på Lyckås*. Gunnar berättar i ett brev till tidningen att han som hemvärnsområdesbefälhavare på ett par timmar mobiliserade ett 60-tal hemvärnsmän till scenen då truppen marscherar bygatan fram med Edvard Persson i spetsen.

Själva uniformeringen av Persson var inte det lättaste. Hemvärnet hade precis fått ut överdragsuniform m/41. Inte ens den största storleken räckte till Persson utan man fick klippa upp rocken i ryggen så att han kunde knäppa knapparna fram till. "Tur att han inte behövde göra helt om", kommenterar Gunnar Nilsson.

För sin insats fick hemvärnsmännen en låda läsk.

Autentisk bild från inspelningen av "Stinsen på Lyckås" ur Gunnar Nilssons arkiv.

I år gäller kompetens

● Livgardesgruppens fyra bataljoner kan se tillbaka på 2003 som året då typobjekt flygplats övades och som för de flesta kompanier kulminerade i en slutövning på Tullinge flygfält.

Under 2004 är åtskilliga övningar och verksamheter obligatoriska för alla, nämligen:

Stridsövning i ny tappning

● Halmstad och Laholms bataljoner samt Hylte kompani genomförde sin första hemvärnsövning för året i den nya organisationen som kommer att gälla från 2005.

Hallands insatsplutoner övade på Nyårsåsen skjutfält under helgen den 6 och 7 mars.

Strid i småbruten terräng på grupp och plutons nivå samt försvar och anfall övades under helgen.

Tilldelning av stridsställningar.

På Ringenäs skjutfält genomförde ett 80-tal hemvärnssoldater stridsskjutning och framryckning mot Saab-mål med skarp ammunition. Sjukvårdstjänst samt genomgång av skyddsmasken var några av de övriga moment som ingick under lördagens övning.

Temat för årets övningar i Halland är försvar och skydd av förbindelser. I Halland kommer det under året att genomföras färre men större hemvärnsövningar. Några av de hemvärnsmän jag pratade med under lördagen var övertygade om att den nya organisationen kommer att överensstämja ganska väl med hemvärnets roll i framtidens samhälle.

Text och foto:
Roger Bengtsson

Lokalredaktörer

Södertörnsgruppen

Göran Pettersson
Björkvägen 7
130 40 Djurhamn
Tel/fax: 08-571 515 87

Livgardesgruppen

Hanseman Calas
Bohusgatan 27
116 67 Stockholm
Tel: 08-644 39 69, 070-768 21 85
E-post: ordmix@telia.com

Livregementets grenadjärgrupp

Johan Fröberg
Livregementets grenadjärgrupp
Box 2000, 700 02 Örebro
Tel: 019-39 51 00

Västmanlandsgruppen

Torsten Wallenius
Släggkastargatan 10
722 41 Västerås
Tel hem: 021-33 37 32
Mobil: 070-310 13 25

Tel arbetet: 021-34 11 55
E-post: torsten.wallenius@bredband.net

Dalregementsgruppen

Hans Lindquist
Hökviken
791 91 Falun
Tel: 023-222 49

Jämtlandsgruppen

Erik Arthur Egevärn
Box 106, 830 01 Hallen
Tel/fax: 0643-301 25,
010-697 63 46

Västerbottensgruppen

Sven-David Sörensen
Mättgränd 90, 906 24 Umeå
Tel: 090-18 19 18 (b), 090-208 09 53 (a),
070-666 50 53.

E-post: sven.sorensen@ersboda.ac

Johannes Björk
Nygatan 5
930 15 Bureå
Tel: 0910-78 11 24
070-607 05 78

Norrbottnensgruppen

Jan Backman
Dalbackavägen 39
945 92 Altersbruk
Tel/fax: 0911-20 40 37

Lapplandsjägargruppen Norrbottnens gränsjägargrupp

Sven Kostenius
Rantajärvi 64
957 94 Övertorneå
Tel: 0927-231 50
070-693 43 19

E-post: svenkos@algonet.se

Med Waffen-SS mot bolsjevismen

Till det intressanta i författarens angreppssätt på ämnet hör att han personligen söker upp kvarvarande platser och vittnen – och berättar om denna forskningsresa i boken.

En vanlig svensk arbetar-grabb under 1930-talet blir soldat i tyska Waffen-SS och stupar under hårda strider på den tyska östfronten 1942. Innan dess har han provat militärlivet som frivillig i finska vinterkriget 1939–40. Se där, ett inte helt ovanligt öde i en tid när både ideologier och fronter hörde till vardagen, åtminstone som tidningsläsare.

Om ett sådant vanligt öde (kanske inte just som SS-soldat från Sverige, men, med ett modernt ord, typ) berättar Torkel Ivarsson i boken "Såsom en brinnande eld" (Borås Tidning Förlag). Just därför, vanligheten, gör att den mycket vardagsnära skildringen av ett öde får en hög grad av trovärdighet.

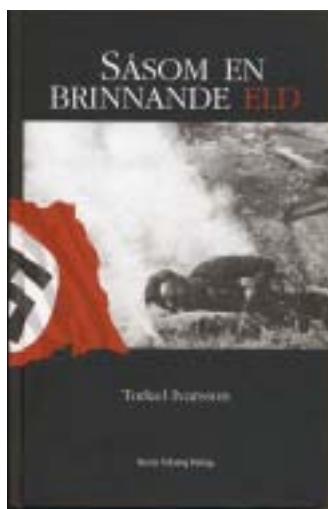
Även om författaren i strävan att fånga upp den dramatik som onekligen hör till krigssituationer, kanske suger lite för mycket på de få starka karamellerna han har letat fram, aktar han sig för effektsökeri. Istället formas den i sig enkla storyn till ett stycke social historia. En historia där 1920- och 1930-talets fattigsverige framträder och där en äventyrslysten yngling utan ekonomi och hopp har svårt för att jämka sig tillrätta.

Detta skrivet utan att på något sätt försvara de felsteg som även Erik Dahlin från Borås gjorde när han via Norge värvade sig till SS-regementet Nordland.

På de mer än hundra första sidorna får vi således följa Dahlins barndom och ungdom innan den ödesdigra resan till Oslo strax efter det tyska anfallet

på Sovjetunionen i juni 1941. Till det intressanta i författarens angreppssätt på ämnet hör att han personligen söker upp kvarvarande platser och vittnen – och berättar om denna forskningsresa i boken. Möten med kvarvarande släktingar, kamrater – så väl i det civila som i militärlivet – gör att den förmodade stereotypen "hård, kall och politiskt cynisk SS-soldat" effektivt destrueras. Och kvar blir en politiskt förvirrad ung arbetare, med en synnerligen blandad bakgrund, som stupar i kampen för vad han trodde på, kampen mot bolsjevismen.

Lars Brink

Boktitel:
Såsom en brinnande eld

Författare:
Torkel Ivarsson

Förlag:
Borås tidning förlag
Boken kan köpas från Sveriges militärhistoriska bibliotek (SMB) eller från www.lissu.nu/butiken (195 kronor)

Älvorna på Skuruhatt

Illustrerad sagobok av Allan Jardén.

"Oväsendet tilltog och ut ur skogen for den fula Skuruhäxan. Hon vrålade något ohörbart samtidigt som hon rusade upp på berget. Hon hade en sån faslig fart att hon for på en stor sten, slog runt och stod på huvudet ner mot Skurugata."

Allan Jardén, konstnär och författare och hemvärnschef har genom åren gjort sig känd som multikonstnär. Målar, skriver och illustrerar böcker. Detta är hans andra sagoberättelse som innehåller 19 bilder.

Specialpris för Tidskriften Hemvärnets läsare. Boken beställes enklast genom att sätta in 129 kronor (porto ingår) på Allan Jardéns postgiro 630 37 63-4. Glöm inte att ange namn och adress.

Växten

september

**Korpen gräver i min kropp
ögon sluts
hjärtat stängs
allt har ett slut när
mörkret kämpar
förbi**

november

**Jag måste stiga ut ur mig själv
sluta dö min sorg
öppna fönster och dörrar och
sopa ut den glädjelösa
virvlande vreden**

31 december

**Vet att jag kommer att
lyckas
rama in min förtvivlan och
med egna ord tända
ett glädjebudskap**

Bo Bengtsson på skäret

Knappast någon helomvändning

Något fattas i denna bok som sägs vara en osminkad berättelse från en man i främre ledet.

Om vi bara vetat om mordandet i koncentrationslägren så hade vi avslutat kriget, hävdar den 20-årige tyske krigsfångenen Johann Voss, före detta Waffen SS-soldat som kämpat i Finland och slutligen mot de framryckande amerikanska styrkorna i det andra världskrigets slutskede.

Johann Voss är ett rov för motstridiga känslor. Han har nyss fått veta hela omfattningen av Hitlerregimens grymheter men slits mellan sin avsky för dessa och sin fosterlandskärlek. Än en gång förräddes frontmännen, det blir som en upprepning av dolkstötslegenden från det första världskriget.

Vapenbrödraskap, trohet och ära är begrepp som är starkt levande inom honom.

Får man tro hans egen berättelse från fältlivet så var det en just fight som levererades mellan tyska och ryska soldater däruppe i den iskalla finska Lappmarken. Här fanns inga sonderkommandon som gjorde processen kort med judar och andra undermänniskor, striderna var hårda men det var ärliga tag.

Voss konstaterar om SS-soldaterna: "Den sak för vilken de dog må ha varit moraliskt förkastlig och symbolerna under vilka de stred må ha varit usla, men deras djupa osjälviskhet, lojalitet mot sitt land och slutliga offer besitter ett värde i sig. Det är den ungdomliga anda som en nation inte kan leva utan", skriver han i slutkapitlet.

Det var det bolsjevikiska hotet som tvingade fram Tysklands aggressiva politik och expansion och bara kriget väl var över så skulle den härdade eliten från slagfälten sopa undan de korrumpierade partifunktionärerna och ta över det nya rikets ledning, resonerar Voss. Efter kriget diskuterar han filosofi med kamraterna och ansluter sig nu till demokratiska värderingar. "Det får inte finnas något sådant

som ovillkorlig plikt", slår han fast.

Detta är den unge mannens tankar, satta på pränt i ett fångläger i den amerikanska sektorn. Hur den äldre resonerar får vi bara veta – och mycket sparsamt – i epilogen där Voss kort avfärdar kritiken mot veteranträffarna och konstaterar att de gamla Waffen SS-männen tar uppståndelsen "med lugnt och orubbligt sinne".

Det är bokens slutord och de skvallrar väl om att Voss knappast gjort någon helomvändning. SS-veteranernas minne ska i alla fall ingen smutsa ner, även om han erkänner att vissa Waffen SS-förband gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser.

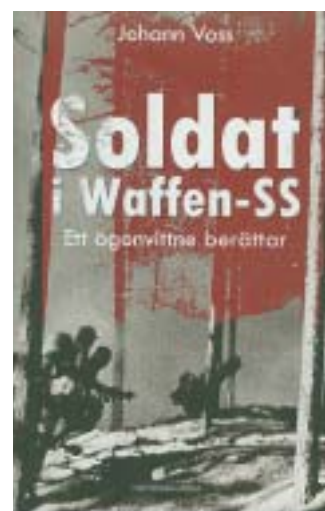
Krigsskildringen är emellertid tyngdpunkten i boken. Vi får följa den unge Johann Voss under utbildningen till bergsjägare i trakterna av Berchtesgaden "där Führern sökte avkoppling från sitt målmedvetna och asketiska liv", och därefter på den finska fronten. Voss skildrar detaljerat sina och förbandets insatser. Det är kallt, det är hårt men officerarna är dugliga och uppskattade och sammanhållningen stark. Han älskar det vackra vita

landskapet. Språket närmar sig stundtals det poetiska. Voss kommer från en bildad familj och har uppenbarligen litterära ambitioner.

För den som är särskilt intresserad av händelseutvecklingen på denna norra front är hans minnesbilder säkert av stort värde. Föga känd är till exempel de tyska truppernas långa marsch från Finska lappmarken till Nordnorge för vidare båttransport till Tyskland och slutstriderna.

Men fastän det rör sig om en ögonvittesskildring är det som om vi betraktar kriget genom ett färgat glas. Den unge, krönikeskrivande före detta SS-soldaten vågar inte, vill inte släppa in oss på allvar i denna förfärliga värld av köld, hunger, löss, våld och starka psykiska påfrestningar. Det känns som om något fattas, trots att boken enligt förlagsreklamen är en osminkad berättelse från en man i främre ledet.

Förlaget Historiska Media tar en risk med utgivningen av denna krigsskildring. Jag säger inte att det är fel att publicera den men "Soldat i Waffen-SS" skulle lätt kunna bli en kultbok för unga nynazister.

Boktitel:
Soldat i Waffen-SS/ Ett ögonvittne berättar

Författare:
Johan Voss (pseudonym)

Förlag: Historiska Media
ca 270 kronor

Vid andra studier av de tyska Waffen SS-soldaterna – som ju skulle vara Tredje rikets elit – har jag slagits av att de i praktiken delade samma villkor som fångarna i koncentrationslägren – mänsklig misär och dödsskräck. En historiens ironi.

Torkel Ivarsson

"Jag tror inte att det var ett svenskt plan"

Ynglingen Sven antas som reservhemvärnsman och får vara med i byns hemvärn där fadern är gruppchef, folkskolläraren plutonchef och kyrkoherden krets befälhavare. Sven är med om att ta hand om nödländade flygplan och avslöja sabotörer – med andra ord är det en typisk pojkboksintrig med tacksamma motiv från det pågående kriget som författare Gustaf Lindwall fick till.

Lindwall, som levde 1885–1959, var mycket produktiv. Från hans penna kom en jämn ström av romaner, biografier och ungdomsböcker. Lindwall var en av

dem som bidrog mest till utgivningen av Wahlströms "enkronas ungdomsböcker". 1943 hade dock priset stigit till 1:75.

I en litteratursociologisk avhandling av Marika Andre påpekas att i pojkböckerna slåss man först och blir vänner sen. Sammanhållning och lojalitet betonas. Flickböckernas huvudpersoner övar i sina relationer för kommande svärmerier – med undantag för enstaka pojkkaktiga yrhåttor.

Ronny Nilsson fann rariteten i en boklåda och skickade in bilden.

Text: Ulf Ivarsson

Debatten i Hemvärnet växer oavbrutet. Till detta nummer fanns inlägg som skulle ha fyllt 13 sidor i tidningen. En del av texterna måste därför publiceras på Läsarnas Forum på hemsidan www.hemvarnet.se

Hemvärnet har spelat ut sin roll

Hemvärnet som organisation för frivilligt försvar har överlevt sig självt.

I Stockholm ser vi vart det barkar – mot ett rent reguljärt värnpliktigt förband. Vi skall kunna ersätta vpl-förband när de inte är under utbildning. Men man har inte vågat gå för snabbt fram varför det blivit varken hackat eller malet och inte heller kommer att bli det på länge.

De flesta soldater vi får in kommer mer eller mindre direkt från GU. De är inte ett dyft in-tresserade av demokratin i hemvärnet. Dom vill ha upplevelser och militärt kamratskap. Dom är duktiga och välutbildade men kräver maximal action.

Vi som gick med efter 47 års ålder och varit med om de gamla självständiga hemvärnsområdena känner oss lite bortkomna i de nya underställda hv-kom-

panierna. Alla har inte insett att det skett en fundamental förändring. Nu är det slut på friheten att organisera efter eget huvud. Den självgående, klurige hvmännens tid är ute.

Det här förhållandet har man inte vågat ta konsekvenserna av. Därför har en del av det gamla gardet hängt med men släpat efter i utbildningen och har i bästa fall deltagit i tim-uppfyllande tillämpningsövningar, utan underliggande förkunskaper. Alternativt har de har "nollat" ut sig.

Vi håller förvisso på att få en yngre, mer snabbfotad men också flyktigare kader av hvsoldater. Men med nuvarande inriktning på insatsstyrkor är det att föra folk bakom ljuset att låta dem vara med i ett hemvärn där

de kanske inte är behövda. I värsta fall har de inte utbildning som svarar mot uppgiften.

Mitt förslag är att man avslutar hemvärnet med pompa och ståt, avtackar alla hvmän och ansluten avtalspersonal.

Hemvärnet är en förbandstyp som spelat ut sin roll som avhållande komponent i det svenska invasionsförsvaret, liksom cykelinfanteriet och det fasta kustartilleriet. En snygg och pampig avdankning är ett värdigt sätt att avsluta en betydelsefull epok av det svenska försvaret.

Därefter, sätt upp en kravspecifikation på den personal som krävs för de insatsförband som FM vill ha.

Bilda frivilliga kompanier di-

rekt underställda militärdistriktsgруппerna, förse dem med yrkesofficerare som chefer och instruktörer och utbildade dem på regementena. Skriv tidsbegränsade kontrakt på motsvarande sätt som särskilda beredskapspoliserna. Repövning varje år, två veckor för befäl och en vecka för meniga.

Dessa övningar skulle vara obligatoriska på samma sätt som repövningarna var tidigare. Vilken lycka för ett hemvärnsbefäl att få truppföra hela sitt förband och så bra det är för förbandsandan.

Hemvärnet är dött, leve det nya hemvärnet (eller vad det skall heta)!

Lars Hallén,
chef för Lidingö
hemvärnskompani

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:

Tidskriften Hemvärnet,
Debatt
107 85 Stockholm

Gå in i hemvärnet när krigsplaceringen upphör

Jag har varit verksam på olika poster inom hemvärnet i snart tio år både i Halland och numera i Göteborg. Har sett den stora förändring som skett till det bättre. Vad jag inte förstår är att vi tappar folk och har svårt med nyrekryteringen. Jag vet att hotet kanske inte upplevs så omedelbart men vi lever i en tid då oroligheter från delar av vår värld kan sprida sig mycket snabbt och plötsligt så är ofreden där.

Hemvärnet har en viktig uppgift att fylla då vårt land utsätts för fientliga handlingar och för att inte tala om terrorism. Lagstiftarna kanske kommer med

förändringar där hemvärnet får utökade uppgifter. Vi finns också när samhället utsätts för svåra olyckor, bränder, översvämningar och eftersök. Vi måste se till att vi får mer folk i hemvärnet och att frivilligorganisationerna som stöder oss också bibehåller eller ökar sin numerär. Ett sätt att öka antalet inom hemvärnet är att erbjuda alla som nu har mist sin krigsplacering, och det är många, en plats inom det som i dag utgör större delen av Sveriges armé nämligen hemvärnet. Byter vi sen namn till Gardet eller Lokalförsvaret så tror jag vi är på rätt väg.

Roland Kratz

Fältdräkt
m/39 Menig.
Ur "bihang 1
uniformer",
1962.

Skär ner på försvarsanslagen

Skär ner försvarsbudgeten och renodla uppgiften till att försvara landet samt samarbeta internationellt.

Trots att Sveriges försvarsmakt i dag förbrukar lika mycket pengar som för ett tjugotal år sedan har vi i dag ett försvar som inte ens klarar av att möta ett kraftigare terrorangrepp mot högre beslutsfattare i till exempel riksdagen eller regeringen. Långt mindre klarar denna penningsslukande försvarsmakt av att möta ett större väpnat angrepp mot vårt land. Den militära delen av vår offentliga sektor kostar med andra ord stora pengar utan att egentligen ge någon militär valuta för investerade medel, något som uppmärksammas på många håll i samhället där man frågat sig vad försvaret egentligen sysslar med.

Till sist verkar det nu som om också delar av det militära etablissemangen börjat fråga sig vad som gått fel. Det förlegade folkförsvaret som garanterade hög militär beredskap över ti-

den och i hela vårt land har ersatts av ett högteknologiskt insatsförsvar byggt på nätverkstänkande. Detta verkar inte generera mycket annat än kostnader. Vår militära förmåga är sämre än någonsin trots allt fager tal från generaler och politiker inför det så kallade stålbadet år 2000. Då offrades Sveriges försvar på storkapitalets och regionalpolitikens altare, något som allt fler militära beslutsfattare nu börjar ge offentligt uttryck för. Allt oftare jämför man våra militära utgifter och – förmåga med Finlands, ett land som bara satsar cirka hälften av de pengar som Sverige spenderar på de väpnade styrkorna men som ändå fortfarande definitivt kan försvara sig självt. Kanske finns det också något att lära hos vårt grannland.

Finland har satsat på att behålla folkförsvaret utan att fördenskull leva i någon militär

stenålder, man har en ändamålsenlig teknisk standard, kanske inte alltid på samma nivå som Sveriges men väl avpassad till försvaret av det egna landet. Man har framförallt behållit den allmänna värnplikten och därigenom säkerställt befolkningens försvarsvilja, tankar som försvarspolitik och generaler helt verkar ha övergivit i vårt land.

Varför har det då gått snett i Sverige? Svaret är enkelt. Försvarsmakten sitter fast i kontrakt skrivna utifrån en inte längre gällande världsbild där man betalar för materiel som köpts till det skrotade invasionsförsvaret och som ingen kan säga upp. Försvaret förväntas också ta arbetsmarknadspolitiska hänsyn genom att sysselsätta krigsmaterielindustrin oavsett om vi behöver materielen eller inte, likaväl som man skall ta regionalpolitiskt ansvar genom att trygga arbetstillfällena.

Daglig dräkt
m/60 kv.
Ur "bihang 1
uniformer",
1962.

Lösningen på detta dilemma kan dock vara enkel, och bygger på den kända principen att skomakaren skall bli vid sin läst: Skär ned Försvarsmaktens budget med 30–40 procent och ändra dess uppgifter till att bara se till att trygga vårt lands fred och frihet samt att delta i det internationella samarbete som numera är en naturlig del av ett lands utrikespolitik.

Skapa sedan en "Myndighet för skötande av icke militära uppgifter som tidigare sköttes genom militär försorg". Denna myndighet får en egen budget som skall användas för att hålla den krigsmaterielproducerande industrin under armarna och trygga arbetstillfällena. Var och en skall alltså göra det han eller hon är bäst på och för Försvarsmaktens del är det nog bäst att renodla verksamheten till att bara omfatta militärt försvar.

Genom att låta militärer sköta militära frågor och ekonomer och ingenjörer ta hand om ekonomiska och tekniska frågor kan vi förmodligen skapa en mycket effektivare försvarsmakt som faktiskt också gör skäl för sitt namn och dessutom producerar mer försvarsförmåga än vad skattebetalarna får tillbaka för satsade pengar i dag.

**Anders Karlsson
och Bertil Kantola**

Nys att skyddsmasken inte passar civila gaser

När jag läser motionen från Södra skånska gruppen om glasögon till skyddsmasken, blir jag lite förbryllad. Inte över motionen men väl över rikshemvärnsrådets yttrande och förslag och dessutom vad som förefaller ha blivit tingets beslut. Och hur illa det rimmar med intentionerna att intensifiera NBC-utbildningen inom hemvärnet.

Det skall finnas förberedda ord för skyddsnivåerna, åtgärderna skall övas och NBC-skyddet skall vara en naturlig del i hemvärnsövningarna. Intagande av de olika skyddsnivåerna skall tränas. Hemvärnsbataljonsstaben skall tillföras ett NBC-befäl för att möta NBC-hotbilden.

Bra! För det lär behövas om man skall kunna leva upp till den långa kravlista som före-

skrivs i den taktiska målsättningen.

Men hur övar jag när jag skall skjuta och inte ser riktmedlen? Är det i överensstämmelse med SäkI? Hur skall jag som stabsmedlem kunna öva när jag inte kan se detaljer på kartan eller ens skriva en ordertext? Hur skall jag som fordonsförare kunna öva i att köra med skyddsmask påtagen, om jag är ålagd att bära glasögon vid bilkörning? Är det i överensstämmelse med SäkI? Hur skall jag kunna öva avläsning av indikeringshjälpmedel med påtagen skyddsmask?

Blir det trovärdiga övningar i NBC-skyddsåtgärder när vi inte bär skyddsmasken?

Även i ett annat avseende saknas trovärdighet, när rådet påstår att skyddsmask 90 inte är avpassad för civiltoxiska gaser.

Nys, det finns minst ett alldeles utmärkt filter mot industri-gaser, som passar på skyddsmask 90. Jag har själv sett det och provat att det har samma gångning. Polisen förfogar över det och även den kommunala räddningstjänsten. Varför kan inte hemvärnet använda sig av det beroende på i vilken fredstida, nedsmittade miljö vi ska uppträda i?

Kontentan blir följande: Så länge vi glasögonbärare inte tillförs glasögon till våra skyddsmasker kan vi lika gärna sluta öva och utbilda i NBC-skyddsåtgärder. Det är bortkastad tid. Vi kan inte fungera vid fredstida insatser där vi skall delta i räddningstjänstinsatser eller ge stöd åt det civila samhället under stor påfrestning.

**Jan-Otto Sten,
stri/skybef,
2.hvbatstab MD G**

Hemvärnet – det nya infanteriet

Med stor glädje läste jag i Hemvärnet 1/2004 att man arbetar med att namnmässigt återuppväcka nedlagda regementen och därigenom slopa begreppen "Älvsborgsgruppen", "Göteborgsgruppen" och liknande vilka enligt militärterminologi aldrig varit särskilt lyckade. Varför inte nu löpa linan fullt ut och låta hemvärnet återta rollen som arméns fotfolk?

Hemvärnet utgör i dag en betydande del av armén, personalmässigt och territoriellt i praktiken huvuddelen. Man kan säga att vi efter 100 år av allmän värnplikt är tillbaka på ruta ett. Förr bestod stommen i armén av landsortsregementenas indelta soldater vilka tjänstgjorde en begränsad tid på året, därutöver fanns de värvade regemen-

tena med heltidstjänstgörande personal. I dag har vi samma situation med "deltidsmilitärer" i hemvärnet och åretruntsoldater i form av värnpliktiga förband och utlandsstyrkan.

Ett naturligt namn på hemvärnet som helhet vore att kort och gott kalla det infanteriet, eftersom dess utrustning och stridsätt i stort överensstämmer med hur armén definierat detta truppslag i modern tid. Samtidigt har arméns reguljära infanteribrigader nu helt försvunnit. Vi slipper då den heraldiskt misslyckade H-skölden och kan som symbol istället anta de redan inarbetade musköterna.

Alltjämt finns dock två förband som skulle kunna ha in-

vändningar mot denna ordning: Livgardet och I 5, vars traditioner går tillbaka till infanteriet i 1900-talsbemärkelse. Man är kanske där inte så angelägen om att sammanblandas med hemvärnsgubbarna. Jag vill då påpeka att det under indelningsverkets tid var naturligt med två sorters infanteri: värvat och indelt. Den åtskillnaden borde inte vara svår att göra heller i modern tid.

Hemvärnets namndiskussion utgår från att man vill höja sin status och slippa vadmalstämpeln. Det är dock svårt att hitta

nya slagkraftiga begrepp som kan ersätta djupt inarbetade benämningar. Nya namnförslag faller ofta på att de aldrig kan mäta sig med namnet hemvärnet när det gäller förankring i tradition och medvetande. Organisationsförändringar måste förvisso föra med sig vissa nya benämningar så att man har rätt namn på rätt saker men det är onödigt att gå över än efter vatten. Ibland ligger lösningen närmre till hands än man tror.

Gustav Lundström,
hemvärnsmusiker

Infanteriet, kavalleriet, fortifikationskåren och ingenjörtrupperna.
Ur "bihang 1 uniformer", 1962.

Bästa sedan konfirmationen

Ett tack till Johan Olofsson, N. Åsbo insatspluton, för hans replik på Per Sjösvärds inlägg i nr 6/2003. Det var ta mig tusan det bästa jag hört sedan jag konfirmerades. Du liksom jag verkar vara inne på samma linje vad gäller hemvärnets inrikt-

ning i framtiden. Jag önskar dig och dina kamrater i N. Åsbo välkomna till Nordvästskånska bataljonen och vi ses i terränglädan mellan UFA och ÅSA.

Krister Yderholt,
plutonchef,
Båstads kompani

"Militär upprustning som världen inte skadat på många, många år"

**Håkan Juholt svarar
via e-post på Lars
Björks debattartikel
"Varför inte Nato-
medlemskap?"
(nr 1/2004).**

Bäste Lars, tack för ditt engagemang. Just nu upplever den militära konfliktlösningen en gyllene period.

Det sker en militär upprustning som världen inte skadat på många, många år. Motiven är inte ökade militära hot. De står att finna i starka särintressen.

Ett svenskt medlemsskap i NATO skulle ytterligare förstärka bilden av att det är den militära konfliktlösningen som prioriteras. NATO är en viktig politisk organisation som kan leverera en sorts lösning på flera olika svåra problem.

Jag anser att det svenska sam-

arbetet med NATO är utmärkt, organisationen är inne i en stor förändring och jag ser inte skäl för Sverige att ge sig in i den förändringen. Detta är en politisk fråga och har ytterst lite med militärstrategi att göra.

**Håkan Juholt, ledamot
i Försvarsutskottet (FöU)**

Slutreplik av Lars Björk:

Ryska krigsmakten underskattas

Den ryska militärövningen som pågick vecka 8 i Murmanskområdet, var den största på 25 år.

Kärnvapenmissiler från ubåtar, flygplan och från marken avfyrades.

Underskattningen av ryska krigsmakten tycks vara utbredd i Sverige. Ryssland är dessutom världens största vapenexportör

enligt SIPRI – inom vissa områden är Ryssland världsledande.

Det demokratiska underskottet i Ryssland och upprustningen av krigsmakten är tendenser som inte talar för ökad trygghet i vårt närområde. Det ökade antalet stora militärövningar, mobiliseringsövningar och stabsövningar är Putins

"förtjänst". Förfallet av krigsmakten under 1990-talet och Jeltsintiden är förbi.

Håkan Juholt gör i olika uttalanden gällande att den militära upprustningen i Ryssland gynnar svensk säkerhet. Uttalandet är naivt och vittnar om bristande verklighetsinsikt. Juholt säger också att "det sker en militär

upprustning som världen inte skadat på många, många år". Förutom Ryssland och USA är det en rad länder som militärt upprustar, senaste bulletinen kom från Frankrike den 19 februari.

Vilka slutsatser drar regeringen av detta i det kommande försvarsbeslutet?

Lars Björk

Slå vakt om Tidskriften Hemvärnet

Vi måste säkerställa den fortsatta utgivningen av av den viktigaste informations- och debattkanalen inom Försvarsmakten, Hemvärnet.

Tidningen Hemvärnet och den öppenhet som denna innebär är ett av de skäl som många har att vara med i hemvärnet där de praktiskt taget arbetar gratis för samhällets bästa, såväl i fred som i krig.

Om man inser detta så inser man också att tidningen är ett mycket rationellt och billigt sätt att få folk att arbeta för Sveriges säkerhet.

Låt oss anta att många av medlemmarna (låt säga 10 000 man) lämnar in om tidningen och dess information, reportage och debatt försvinner. Tidningen är trots allt den enda sammanhållande kraften på nationell nivå. Där uttrycker regelbundet rikshemvärnschefen sina senaste idéer, uppmaningar och riktlinjer. Där får vi följa övningar och viktiga händelser på olika håll i landet och där får vi tips till egna övningsaktiviteter. Där finns en möjlighet för den enskilde hemvärnssoldaten att föra fram åsikter, få reda på vad andra tycker i olika landsändar och faktiskt på ett ganska enkelt sätt få rätt i sak i högre instans i angelägna ärenden, även om lokala småpåvar har andra åsikter. Just detta har mycket stor betydelse inom hemvärnet. Den svenske hemvärnssoldaten är en idealist som inte accepterar vilka dumheter som helst.

Dessa 10 000 man som finns tillgängliga året runt tack vare tidningen och endast får cirka 400 kronor i ersättning är en mycket stor nettointäkt för

försvaret och samhället vid kris, krig, skogsbränder och översvämningar. Om de skulle ha rimlig ersättning så skulle de antagligen kräva minst 10 000 kronor per person för motsvarande insatsberedskap. Detta är en mycket grov kalkyl, vilket alla inser! Jag tror dock att den ligger i rätt storleksordning. Man skulle kunna kontrollera detta genom att jämföra med ersättningar till personer som är beredda att skotta snö med traktorer och liknande i snösvängen.

Detta innebär att tidningen orsakar nettointäkter värda 10 000 man x 9 600 kronor/man = 96 miljoner kronor.

Även om endast 1000 man (cirka 2 procent av medlemmarna) skulle sluta om tidningen upphörde så skulle nettointäkten vara 9,6 miljoner kronor. En aktuell uppgift på den totala kostnaden för tidningen ligger i närheten av 3 miljoner kronor inklusive redaktion, tryckning och distribution i hela landet.

Detta innebär att det inte spelar någon större roll om jag gjorde småfel i mina bedömningar i sifferunderlaget ovan. Tidningen är ändå extremt lönsam. Jag gör till och med bedömningen att det skulle vara mycket lönsamt att bygga ut redaktionen kraftfullt och ha större antal nummer per år. (Nu sysselsätter tidningens redaktion endast en och en halv heltidstjänst vilket innebär en hög arbetsbelastning.)

Man skulle eventuellt kunna

skicka ut en enkät till läsekretsen och fråga hur många som skulle sluta om de inte fick någon tidning av Hemvärnets karaktär längre. Om det är så att 320 eller fler av Sveriges hemvärnssoldater anser att tidningen är nödvändig för att de ska vara kvar i hemvärnet så kan man konstatera att tidningens intäkter med säkerhet överstiger kostnaderna.

Än så länge har vi endast räknat på hur tidningen på marginalen påverkar några personers beslut att lämna hemvärnet. Redan det innebär att tidningen med hög sannolikhet är mycket lönsam.

Dessutom ger tidningen ett betydande mervärde till försvaret genom att ledande befattningshavare såsom rikshemvärnschefen och annan personal inom Försvarsmakten har en direkt kanal till varje hemvärnssoldat. Olika nyheter och reportage av betydelse för hemvärnets verksamhet kan direkt förmedlas till var och en, vilket innebär att all verksamhet inom hemvärnet, överallt, snabbare kan förbättras i alla avseenden.

Värdet av detta är svårt att fastställa men vi kan konstatera att det är mycket högt. Jag gör bedömningen att strategiska och taktiska nyheter av största betydelse för hemvärnets strid och andra insatser förmedlas till var och en i hemvärnet cirka 12 månader snabbare tack vare tidningens existens. Utan tidningen skulle var och en tvingas

vänta på att nyheterna behandlas inom ramen för någon kommande övning. Det innebär såväl fördröjningar som att delar av det moderna kunskapsinnehållet med största sannolikhet försvinner på vägen. Långt ifrån alla nyheter hinner behandlas i övningsform. Stora delar av de taktiska och övriga nyheterna skulle därför helt gå hemvärnets medlemmar förbi, vilket kan orsaka ovärderliga kostnader i möjliga framtida kritiska lägen. Även OM delar av innehållet kommer att behandlas i övningsform så kommer de medlemmar av hemvärnet som dessutom läst om detta i förväg att vara mer motiverade, på ett bättre sätt kunna tillgodogöra sig övningarna och lära sig effektivare samt efteråt minnas mer.

Alla vet att det gäller att hänga med i den tekniska utvecklingen. Det är ju därför mycket stora pengar satsas på JAS och andra projekt. Självklart ska svenska hemvärnets soldater ha tillräckliga resurser för att hänga med i utvecklingen. Hemvärnet representerar dessutom en överväldigande majoritet av Sveriges soldater vilka är värda all uppmärksamhet.

Hemvärnet är en mycket värdefull och lönsam resurs i fred, kris och krig.

För en öppen och gedigen information och debatt inom Hemvärnet via tidningen Hemvärnet!

Peter Lohmander

<http://www.lohmander.com/>

Svar till Peter Lohmander:

Jag håller helt med dig Peter: Hemvärntidningen är ett mycket viktigt organ för hela hemvärnet. Du räknar upp många skäl och det finns kanske flera. Det viktiga är

dock att säkra utgivningen och det finns inga skällnader i din och rådets bedömningar. Det som kan vara ett problem är att utgivningen av tidningen finansieras så gott som helt av

Försvarsmakten. I dagsläget då vi tvingas spara på allt inom försvaret kommer ju även tidningen att skärskas. Men som sagt var; tidningen är viktig och kostnaderna är inte

speciellt höga och vi kommer att göra allt för att för att säkra den framtida utgivningen.

Rune Westergren,
tidningsansvarig
i rikshemvärnsrådet

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din militär-distriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion. Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnssoldater och avtalspersonal.

– Det var kallt, men sen var det inget mer med det, säger Marika Rintala.

Panik i vaken inte farlig

● Trots att händerna skakade och rösterna inte var helt stadiga efter doppet i det kalla vattnet var alla ungdomarna eniga, det här skulle de absolut göra om.

– Jag trodde det skulle vara mycket kallare, säger Tony Gyllecrantz från Kalix.

Tillsammans med tjugotalet andra ungdomar från Östra Norrbottens FBU tillbringade han helgen i Grubbnäsuddens läger för att delta i övningen Isbjörnen som handlar om vintern och hur man lär sig hantera kyla. Utbildningen som anordnades av G 67 i Kalix syftar till att lära ungdomarna vinteröverlevnad. Ämnet är inte nytt men för första gången någonsin ingick bad i isvak i utbildningen. Tanken är att det i fortsättningsen ska bli årligt återkommande.

– Vi har utbildat ungdomarna i vad som händer när kroppen ut-

sätts för kyla, hur man ser att en köldskada är på väg att uppstå och hur man åtgärdar en skada, säger Kaj Rundgren, instruktör från Haparanda FBU.

Först kommer chocken. Badet i vaken var avslutningen på utbildningen som också var ett krav för att få hoppa i det kalla vattnet.

– Alla måste veta vad som händer när man utsätts för kyla och känna igen signalerna från sin kropp, därför får ingen som inte deltagit hoppa i, säger Kaj Rundgren.

Att bada isvak är inte farligt, enligt Kaj Rundgren men det känns obehagligt när kroppen möter det kalla vattnet. Reaktionen är snarlik hos alla, först kommer chocken och sedan paniken, att prata är omöjligt. Då är det viktigt att kunna lugna ner sig och återhämta andning-

en. Därför får deltagarna vända sig mot Kaj som håller noga koll på dem. När de klarar att uppge sitt namn och personnummer tillåter han dem att kliva upp. Viktiga redskap i övningen är isdubbarna, dem måste alla använda när de drar sig upp ur vaken.

– Det är nödvändigt att alla får prova det här och lära sig hur de tar sig upp om de hamnar i vattnet, det har de nytta av även i det civila livet, säger Kaj Rundgren.

Väntande vak

Badet som var frivilligt lockade tolv ungdomar att trotsa det kalla vattnet. En efter en gick de fram till den väntande vaken. Tystnaden var total när instruktörerna Kaj Rundgren och David Bergman lämnade sina instruktioner, "Titta inte ned, fäst blicken rakt fram" Sedan var det

dags. Ett steg ut och de försvann under ytan för en kort sekund. Men snart var de uppe igen, nu gällde det att återhämta andningen och lugna ner sig. Det var inte lätt att få fram de nödvändiga fraserna som också var klartecken för att få kliva upp, men det gick till slut.

Om igen

Efter badet väntade ett snabbt byte till torra kläder och därmed var elddopet över.

– Kylan kändes inte så mycket men det var svårt att börja andas. Efteråt var det fruktansvärt skönt, säger Lisa Löpare från Juoksengi.

Och för henne råder ingen tvekan, hon ska göra om det igen.

– Ja absolut, det var en enorm upplevelse.

**Text och foto:
Britt-Louise Spets**